

Indholdsplan 2022 – 2023
Hardsyssele Efterskole.

HARDSYSSELE
E F T E R S K O L E

Indhold

Grundlæggende om Hardsyssel Efterskole	4
Værdigrundlag	4
Historisk forankring	4
Tillid og forventninger	4
Hovedsigte	5
Dagens gang	6
Elever med specielle behov/støtteundervisning	7
Obligatoriske fag:	8
Dansk- 9 kl.	8
Dansk- 10 kl.	9
Matematik - 9.kl.	10
Matematik 10. KL.....	11
Engelsk 9. kl.	14
Engelsk - 10 Kl.	16
Tysk 9. Kl.	17
Tysk 10. kl.	18
Science - 9. Klasse	19
Fysik/kemi 10. kl.	20
Kulturfag, samfundsfag - 9. Kl.	22
Kulturfag, historie 9. kl.....	23
Kulturfag, kristendom 8., 9. kl	25
Idræt 9. kl	25
Linjerne.	27
Filmlinje	27
Musiklinje	28
Outdoorlinje	29
Sportslinje.....	30
Valgfag.	32
Brætspil - valgfag	32
Fodbold - valgfag.....	33
Grafisk Design.....	33
Adventure Race	34
Kor - valgfag	35
Håndbold - valgfag	35
Sang - valgfag.....	36
Instrument - valgfag	37
3D print - valgfag.....	37

Springgymnastik - valgfag	38
Pige gymnastik.....	39
Drenge gymnastik.....	39
Duelighed - valgfag.....	40
Klatring - valgfag.....	40
E-Sport - Valgfag.....	41
Knallertkørekort- Valgfag.....	41
Drama - valgfag.....	42
Volley - valgfag.....	42
Jagt - valgfag.....	43
Smedning - valgfag.....	43
Sekvens film.....	44
Obligatoriske fællesfag	45
Aftensang	45
Praktisk arbejde	45
Infotimen.....	46
Gymnastik / fællesidræt	47
Sysselmøde	48
Sysseleting/Elevråd.....	48
Køkkenarbejde	49
Morgentur	50
Stillette	50
Uddannelses- og erhvervsorientering	50
Julefest	51
Påskeprojekt.	52
Lejrskole.....	52
Anderledes uge.	53
Rengøring.....	54
Gallafest.....	55
Introforløbet	55
OSO-opgaven i 10. klasse	55
Projektuge i 8. og 9. klasse	56
Gymnastikopvisninger	56
Brobygning (10. kl.)	56
Efterskolernes Dag/Efterskolernes aften.....	57
Sidste tider	57
Termins/øve ugen.....	57
Forældresamtaler	57
Udenlandstur	58

Grundlæggende om Hardsyssel Efterskole

Værdigrundlag

Hardsyssel Efterskole ønsker med respekt for den enkeltes åndsfrihed at møde eleverne med budskabet om Jesus Kristus, fordi vi tror på, at mennesker har brug for et pejlemærke i deres tilværelse. Vi vil arbejde med den enkelte elevs selvforståelse. Identitet og samarbejdsevne som dele af selvforståelsen udvikles bedst inden for rammerne af et fællesskab. Vi tilstræber gennem de tilbud, skolen giver, at udvikle elevernes livsduelighed ved, at hver enkelt elev møder udfordringer, der kan udvikle deres kreativitet, give succesoplevelser og dermed skabe selvværd. I et samfund under hastig forandring er det vigtigt, at den faglige læring giver kundskaber og færdigheder. Samtidig finder vi det afgørende, at elevernes ansvarlighed for egne handlinger og for fællesskabet fremmes ved at betro dem opgaver, give dem medindflydelse og vise dem tillid. Vi vil, at skolen i sit virke arbejder ud fra en sammenhængende livsforståelse, hvor ovenstående elementer er tydelige og fremmer en positiv fremadskuen.

Historisk forankring

Hardsyssel efterskole har sit afsæt i FDF. Skolen blev i 1970 oprettet af en flok FDF'ere på Remmerstrandlejren og siden 1972 har skolen ligget i de nuværende bygninger, som løbende er blevet renoveret og udbygget, sidst med en ny værelsesfløj.

Tillid og forventninger

Vi møder vore elever med ubetinget tillid, og vi forventer, at de gør det sammen. Vi møder alle vore elever med forventningen om, at de er kommet på vores skole for at lære noget, og for at være en del af det fællesskab vi ønsker at have med hinanden. Ved indmeldelse på vores skole, melder man sig til en helhed, og vi forventer derfor at vores elever går positivt ind i alle gøremål på skolen.

Vi ønsker at sætte vore elever i situationer, hvor de lærer noget, hvor de skal tage stilling og ikke bare adlyde.

Det er afgørende at alle på skolen viser hensyn til hinanden, og derved skaber en atmosfære, hvor alle føler sig trygge og velkomne. Derfor har vi en række husregler, som hjælper med at give et godt samvær.

Ud over disse har vi to ufravigelige regler:

Spiritusholdige drikke må ikke indtages eller opbevares på skolen. Ligeledes må sådanne drikke ikke indtages på vej til eller fra skolen.

Omgang med hash og andre narkotiske eller euforiserende midler er ikke tilladt på eller uden for skolen i det år eller de år, som opholdet varer.

Det er ikke tilladt at gå ind på værelserne på andre sysler end elevens eget - dagligstuen på syslerne er åben for besøg hele dagen.

Overtrædelse af disse regler kan medføre bortvisning.

Hovedsigte

Livsoplysning
Folkelig oplysning
Demokratisk dannelse

Livsoplysning: I enhver af hverdagens situationer – det være sig i undervisning, fritidsaktiviteter, i spisesituationer o.s.v. er en dialog mellem eleven og medarbejderen fundamental. I dialogen ”gennemleves” og drøftes alle livets mulige problemstillinger, udviklingstrin, overlevering fra generation til generation. Ud over dialogen som det centrale berøres / medtages de store spørgsmål i tilværelsen også i Liv & tro, i andagten, til sysselmødet, i danskundervisningen – mest i de humanistiske fag.

Netop i persondannelsesprocessen for eleverne betyder overleveringen, analysen, bearbejdelsen hos den idealistiske og holdningsafklarede medarbejder en stor rolle. Enhver medarbejder skal i denne sammenhæng være sig sit ansvar bevidst – i øvrigt som skolen skal være det. Det betyder, at man fastholder og udvikler skolens idegrundlag og holdning i takt med tiden og med dens brugere. Heri ligger hele eksistensberettigelsen for den frie skole. Netop den frie skole skal ikke være en pluralistisk skole, men være en holdningsskole med et kendt varemærke / brand, som brugeren frit kan vælge ud fra et kvalificeret valg (valg foretaget på basis af information, viden, erfaring og egne målsætninger).

Folkelig oplysning: Hele skolens virksomhed bør tilrettelægges med henblik på den enkeltes dygtiggørelse ind i fællesskabets betingelse, styrke og svaghed. Efterskoleformen er en unik mulighed for konstant at udnytte og udvikle samspillet mellem det individuelle og det fælles.

Eksempler fra virkelighedens verden, fra historien og fra kulturen i øvrigt skal medtages, hvor de falder naturligt ind.

Demokratisk dannelse: Elevens suveræne valg – af efterskolen som skoleform og af netop denne skole – er et godt udgangspunkt for den demokratiske dannelse. Skolens struktur, som kan være en model på hele samfundets struktur, bør tilrettelægges med størst mulig offentlighed og synlighed i beslutningsgangene. Eleverne skal kunne se, hvordan og hvem der påvirker beslutningerne, og hvem der har ansvar for hvad. Hvilke kræfter råder. Hvordan opstår og løser man interessekonflikter.

Med skolen som udgangspunkt motiveres eleverne til at fortsætte engagementet ud mod det omgivne samfund – nationalt og internationalt. Ved andagt, ved foredrag, ved emner i undervisningen, ved avislæsning, ved undervisning i samfundsfag o.s.v. inddrages kræfternes spil og beslutningsprocesserne i et demokratisk samfund – herunder flertalsstyre og mindretalshensyn.

Dagens gang

07.00 – 08.00	Morgenmad, fortælling, gåtur og sysseloprydning
08.00 - 09.25	Undervisning (2 lektioner)
09.30 - 09.40	Morgensamling med nyheder
09.40 – 10.00	Formiddagspause med forfriskning
10.00 - 11.00	Undervisning
11.05 - 12.05	Undervisning
12.10 – 13.00	Middagsmad
13.00 – 14.30	Undervisning (2 lektioner)
14.40 – 15.55	Undervisning (valgfag)
15.55 – 16.10	Eftermiddagspause med forfriskning
16.10 – 17.25	Undervisning (valgfag)
17.30 - 18.00	Rengøring
18.00 – 18.30	Aftensmad
18.45 - 19.45	Studietime
19.45	Evt. aftenundervisning
21.40 – 21.55	Aftensamling
22.00– 22.30	Hygge på syslerne
22.30	Godnat - Ro på syslerne

Elever med specielle behov/støtteundervisning.

Formål: At eleverne forbedrer standpunktet i det fag, de får støtteundervisning i.

At eleverne på tilfredsstillende vis kan deltage i klassens undervisning og ved skoleårets slutning kan gå op til prøve.

Indhold:

Inklusion på Hardsyssel Efterskole.

Hardsyssel Efterskole kan efter aftale med forældre og elev tilbyde et inklusionsforløb i forhold til faglig støtte.

Hardsyssel Efterskole er en almen efterskole for normalt begavede og velfungerende elever.

Inklusionstilbuddet på Hardsyssel Efterskole aftales individuelt med en enkelt elev, forældre og evt. tidligere skole og evt. PPR. Der indgås inklusionsaftaler med de elever, som har behov herfor i samråd med forældre/værge. Der følges løbende op på inklusionsaftalen.

Vi tilstræber at have max 10 inklusionselever pr. skoleår.

Metoder.

Didaktik og undervisningsmetoder fastsættes ud fra en vurdering af faglæreren og den enkelte elev.

Skriftlig plan for den enkelte elev.

Der skal udarbejdes en skriftlig plan med beskrivelse af skolens individuelle tilbud til eleven. Planen skal indeholde konkrete mål for elevens undervisning og øvrige pædagogiske aktiviteter.

Evaluerings:

Den skriftlige plan er med andre ord et meget vigtigt omdrejningspunkt for planlægning, gennemførelse og dokumentation af indsatsen for den pågældende elev mht. både indhold og omfang. Den er et redskab for faglærer og kontaktlærer og danner grundlag for den løbende evaluering af skolens støtte til eleven og for dialogen med eleven og forældrene herom. Den underskrives af skolen og forældrene. For elever over 18 år dog af eleven selv.

Obligatoriske fag:

Dansk- 9 kl.

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i dansk er at fremme elevernes oplevelse af sproget som en kilde til udvikling af personlig og kulturel identitet.

Undervisningen skal fremme elevernes lyst til at bruge sproget personligt og alsidigt i samspil med andre. Eleverne skal styrke deres bevidsthed om sproget og udvikle en åben og analytisk indstilling til deres egen tids og andre perioders udtryksformer. De skal opnå udtryks- og læseglæde og øge deres indlevelse og indsigt i litteratur og anden fiktion.

MÅL, DELMÅL, SLUTRESULTAT:

<http://www.faellesmaal.uvm.dk/fag/Dansk/formaal>

INDHOLD:

Vi arbejder med

at samtale om og debattere emner.

at læse litterære og faglige tekster, hvor eleverne bevidstgøres om læsemåde i forhold til læseformål og teksttype.

at træne oplæsning af tekster.

at skrive i forskellige genrer med fokus på sproglig variation og korrekthed, herunder stavning og tegnsætning.

Vi arbejder også med orden og layout.

at analysere, fortolke og vurdere tekster, herunder blandt andet genrer, personkarakteristik, miljøbeskrivelse, synsvinkel og sproglige virkemidler.

at øge kendskabet til sætningens opbygning og de vigtigste sætningsled.

at træne elevernes retstavning.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Som udgangspunkt bruges Gyldendals fagportaler.

ARBEJDSFORMER:

Klasseundervisning, gruppearbejde, drama, elev- og læreroplæsning, sang og musik, individuel og fælles tekstproduktion, øvelser og lege, skabende arbejde med ord og sprog og tekster.

HJÆLPEMIDLER:

Internet, bøger, projektor.

EVALUERINGSFORMER:

Lærerens rettearbejde og iagttagelser og vurdering af elevernes skriftlige og mundtlige arbejder.

Diskussionsforum hvori indgår evaluering af dette.

Selvevaluering efterår og før sommerferien.

FSA afsluttende prøver

Dansk- 10 kl.

Dansk- 10 kl.

FORMÅL:

I 10. klasse fokuserer vi på at skabe læring, der ikke alene er brugbart i elevernes fremtidige liv, men at det også er synligt for eleven, hvordan alt det han/hun bruger sine dansktimer på kan bruges. Som elev skal man føle at man ikke bare lærer for skolens skyld, men for livets skyld. Mange unge har svært ved at se, hvad de kan bruge danskfaget til, når de først har lært at læse og skrive, og netop derfor er vores primære formål at tydeliggøre brugbarheden af de emner vi arbejder med i dansk og de mål vi sætter for eleverne.

MÅL:

Med danskfaget i 10. klasse ønsker vi:

- at ruste elevernes evne til at kommunikere med hinanden og omverden, særligt med fokus på skriftlig kommunikation i hverdagen
- at give eleverne forståelse for, hvordan bred dansk kultur kan være med til at skabe mening og forståelse for sig selv og omverdenen
- At fremme empati og forståelse igennem kultur og kommunikation.
- At gøre elevernes evne til at debattere og at forholde sig selvstændigt og kritisk til, hvad de udsættes for i deres hverdag og gennem medier

Herudover er undervisningen og tilrettelagt ud fra Undervisningsministeriets Fælles Mål

INDHOLD:

I danskfaget vil vi beskæftige os med en bred vifte af temaer og genre, samt træning i skriftlig og mundtlig kommunikation. Herunder følger en række overordnede emner vi arbejder med

- Temaerne kærlighed og ondskab
- Filmen "Underverden"
- Romanen "Intet"
- Romanen "De hvide mænd"
- Avisgenrer, herunder opinionstekster, nyhedsformidling og reportage.
- Podcast
- Reklame
- Middelalderen i Danmark
- Ung lyrik

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Vi sætter en ære i at producere meget af vores undervisningsmateriale selv, men derudover arbejder vi især med:

- Læringsportalen Dansk.gyldendal.dk
- Ved filmredigering: Filmcentralen.dk
- Indidansk.dk

Igennem meget af arbejdet vil eleverne også komme til at arbejde med skolens film- og lydudstyr.

ARBEJDSFORMER:

Klasseundervisning, individuelt arbejde, pararbejde, gruppearbejde

EVALUERINGSFORMER:

Ved hvert temas begyndelse, vil der holdes et oplæg der har til formål at forklare, hvorfor vi arbejder med dette. Ved hvert temas afslutning vil der være et oplæg hvori vi diskuterer temaets udbytte og om målene er opfyldt og elevernes individuelle behov ud fra selvevalueringen.

En del af forløbene vil resultere i elevproducerede produkter, der vil blive bedømt internt af lærerne eller i samarbejde med eleverne

Lærerens rettetarbejde og iagttagelser og vurdering af elevernes skriftlige og mundtlige arbejder.

Diskussionsforum, hvori indgår evaluering af dette. FS10 afsluttende prøver Selvevaluering efterår og før sommerferien.

Lærere: Asger Holmstrup, Signe Petersen, Helle Voigt Støve og Mads Kristensen

---

Matematik – 9.kl.

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i matematik er, at eleverne bliver i stand til at forstå og anvende matematik i sammenhænge, der vedrører dagligliv, samfundsliv og naturforhold. Analyse og argumentation skal indgå i arbejdet med emner og problemstillinger.

Undervisningen tilrettelægges, så eleverne opbygger matematisk viden og kunnen ud fra egne forudsætninger. Selvstændigt og i fællesskab skal eleverne erfare, at matematik både er et redskab til problemløsning og et kreativt fag. Undervisningen skal give eleverne mulighed for indlevelse og fremme deres fantasi og nysgerrighed.

Undervisningen skal medvirke til, at eleverne oplever og erkender matematikkens rolle i en kulturel og samfundsmæssig sammenhæng. Med henblik på at kunne tage ansvar og øve indflydelse i et demokratisk fællesskab, skal eleverne kunne forholde sig vurderende til matematikkens anvendelse.

MÅL:

At eleverne bliver i stand til at forstå og anvende matematik i forskellige sammenhænge, så eleverne opbygger en viden og kunnen ud fra egne forudsætninger.

INDHOLD:

opsamling og repetition
de almindelige discipliner svarende til eksamenskravene
problemløsning som disciplin
praktiske øvelser
selvstændige afleveringer

ARBEJDSFORMER:

veksling mellem teori og praksis
klasseundervisning
selvstændigt arbejde, men ofte to og to
De to klasser bliver delt niveaumæssigt.

EVALUERINGSFORMER:

Et læringsforløb afsluttes ofte med, at eleven evaluerer forløbet og udbyttet af det. Også her kan det være elevens egen evaluering eller en evaluering, som foretages i samarbejde mellem lærer og elev. Der behøver ikke at være tale om nogen meget formel evaluering. Ofte er en kort samtale tilstrækkelig for at klarlægge, hvad resultatet af forløbet har været, og for at tage stilling til, hvorledes det videre forløb skal være. Dokumentationen kan være i form af elevarbejder, lærernotater eller elevnotater

Med hensyn til formuleringen af læringsmål for undervisningen vil der være tale om en udvikling, hvor eleven i stigende grad gennem skoleforløbet overtager mere og mere af rollen. På samme måde må eleven i stadig stigende grad gøre det til en del af en arbejdsproces, at den afsluttes med en personlig stillingtagen til arbejdets resultat.

Når elevens eget ansvar således fremhæves, betyder det naturligvis ikke, at der tænkes på en skole befolket af individualister, som passer sig selv. I alle sammenhænge - det gælder både ved rene faglige forløb og ved arbejdet med tværgående emner og problemstillinger - er det af betydning, at elever indgår i et samarbejde med andre elever. Der vil derfor ofte være tale om fælles målsætninger, som gennem samarbejdet bliver tilgodeset på forskellig måde, alt efter elevernes forudsætninger, lyst og interesser.
FSA afsluttende prøver

Lærere: Lars Paakjær og Mette Sonne Friis

Matematik 10. KL.

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i matematik er, at eleverne bliver i stand til at forstå og anvende matematik i sammenhænge, der vedrører dagligliv, samfundsliv og naturforhold. Analyse og argumentation skal indgå i arbejdet med emner og problemstillinger.

Undervisningen tilrettelægges, så eleverne opbygger matematisk viden og kunnen ud fra egne forudsætninger. Selvstændigt og i fællesskab skal eleverne erfare, at matematik både er et redskab til problemløsning og et kreativt fag. Undervisningen skal give eleverne mulighed for indlevelse og fremme deres fantasi og nysgerrighed.

Undervisningen skal medvirke til, at eleverne oplever og erkender matematikkens rolle i en kulturel og samfundsmæssig sammenhæng. Med henblik på at kunne tage ansvar og øve indflydelse i et demokratisk fællesskab skal eleverne kunne forholde sig vurderende til matematikkens anvendelse.

SLUTMÅL:

Arbejde med tal og algebra

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

- anvende tal i forskellige sammenhænge
- arbejde med forskellige skrivemåder for tal
- udvikle og benytte regneregler
- bestemme størrelser ved måling og beregning
- læse og benytte variable samt arbejde med grafiske fremstillinger i koordinatsystem

vælge og bruge hensigtsmæssige metoder og hjælpemidler til beregning.

Arbejde med geometri

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

benytte geometriske metoder og begreber til beskrivelse af ting fra dagligdagen
arbejde med modeller og fremstille tegninger ud fra givne betingelser
tolke, benytte og vurdere forskellige typer af tegning
undersøge og beskrive egenskaber ved plan- og rumgeometriske figurer.

Matematik i anvendelse

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

vælge hensigtsmæssig regningsart i givne situationer
bruge matematik som et redskab til at beskrive eller forudsige en udvikling eller en begivenhed
arbejde med grafiske fremstillinger
anvende statistik og vurdere statistiske oplysninger
forholde sig til sandsynligheder
erkende matematikkens muligheder og begrænsninger ved anvendelse af matematiske modeller.

Kommunikation og problemløsning

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at

erkende, formulere og løse problemer ud fra analyse af data og informationer
argumentere for og give faglige begrundelser for fundne løsninger
vurdere og tage stilling til sammenhængen mellem problemstilling og løsning
overskue og behandle matematiske problemstillinger, der ikke er af rutinemæssig art*
benytte undersøgelser, systematiseringer og ræsonnementer til at løse problemer og erkende generelle sammenhænge
veksle mellem praksis og teori
anvende relevante faglige udtryk og kommunikere om fagets emner med en passende grad af præcision
bruge hverdagsprog i samspil med matematikkens sprog - i form af tal, tegning og andre fagudtryk.

INDHOLD:

På dette klassetrin vil fagets anvendelse være knyttet til forhold, der vedrører natur, samfund og kultur.

Eleverne skal arbejde med økonomiske forhold, fx vedrørende arbejde, fritid og sundhed. Sammenhænge mellem privatøkonomien og samfundsøkonomien inddrages.

I arbejdet med menneskets samspil med naturen skal eleverne beskæftige sig med matematikkens muligheder og begrænsninger som beskrivelses middel og som grundlag for at træffe beslutninger. Med udgangspunkt i den matematiske beskrivelse kan spørgsmål af betydning for miljø og menneskets levevilkår inddrages, fx om energiforbrug, affald og ressourcer.

Eleverne skal ud fra autentisk materiale, fx ved at drøfte avisartikler eller tv-udsendelser, forholde sig til, hvordan matematik indgår i beskrivelser og argumentation. De skal fagligt begrunde egne overvejelser vedrørende sådanne situationer.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Gyldendals fagportal og diverse supplerende opgaver.

"Noget om matematikken" fra forlaget Cres bruges som tovholder i relation til årsplan

HJÆLPEMIDLER:

Computere med tilhørende programmer, bl.a. regneark, wordmat og geogebra

Lommeregner

ARBEJDSFORMER:

I forskellig grad kan eleverne arbejde med, hvordan matematikken opbygges, og hvordan fagets begreber og metoder anvendes. Det er muligt at arbejde med fælles begrebsområder, som behandles på forskellige abstraktionsniveauer.

Der skal arbejdes med:

en udvidet forståelse af funktionsbegrebet som et middel til at beskrive sammenhænge og forandringer.

ikke lineære sammenhænge, fx procentuel vækst.

statistiske beskrivelser, hvor der lægges vægt på metode og fortolkning. - stikprøveundersøgelser, fx i forbindelse med meningsmålinger.

geometriske beskrivelser af den omgivende verden, som den forekommer i teknologi, arkitektur, design og kunst.

I arbejdet indgår systematiseringer og ræsonnementer dels i relation til matematikkens anvendelse,

Dels i relation til teoretiske overvejelser. Ved løsning af problemer indgår overvejelser vedrørende valg af metode set i sammenhæng med den måde, problemet er beskrevet på. Arbejdet med ligninger og andre emner fra algebraen kan gennemføres ved hjælp af grafisk illustration, med elektronisk databehandling eller i en teoretisk sammenhæng. Ved løsning af geometriske problemer benytter eleverne tegning, måling eller beregning. Edb-programmer kan anvendes som hjælpemiddel.

Elevernes større modenhed bevirker, at de på dette klassetrin er mere bevidste om deres fremtidige behov for at kunne forstå og benytte matematik. De områder, der er omtalt på afsluttende trin, og som man vælger at beskæftige sig med, kan få en bredere og mere dybtgående behandling. Eleverne inddrages i overvejelser over, på hvilket abstraktionsniveau og i hvilket omfang de vil behandle de udvalgte emner.

Eksempler på temaer/emner der kan tages op i undervisningen:

Opstilling af regnskab, statistiske beregninger og funktioner i regneark excel
valg- statistik

Gallupundersøgelser- sandsynlighed, chancer for at vinde i spil

Økonomi - rentes rente, procentregning, opsparing og afbetaling. Besøg i bank. Arbejde med elevens egen privatøkonomi

Alkohol – de unges forbrug
Miljø – forbrug af vand og el

Eksempler på karakteristiske forløb i undervisningen:

Arbejde med statistik og sandsynlighedsregning.

Her går eleverne ind og laver statistik på hvad folk stemmer og laver forskellige sammenligninger med andre statistiker.

EVALUERINGSFORMER:

Hvert område/ emne evalueres fortløbende gennem mdt. Samtaler og skrift. Tests

FS10 afsluttende prøver

Lærere: Randi Vestergaard, Lars Paakjær, Martin Toftdal Mikkelsen og Jakob Sørensen

---

Engelsk 9. kl.

FORMÅL:

Eleverne skal kunne tilegne sig kundskaber og færdigheder, så de kan forstå talt og skrevet engelsk, samt udtrykke sig klart og forståeligt både mundtligt og skriftligt.

Desuden skal elevernes bevidsthed om det engelske sprog, sprogbrug og sprogtilegnelse udvikles.

Undervisningen skal give eleverne mulighed for oplevelse, indsigt i kultur- og samfundsforhold i engelsktalende lande, og derved styrke deres internationale forståelse. Dette skal ses i forhold til egne samfundsforhold.

MÅL:

Det er skolens mål at eleverne efter 9. klasse kan leve op til de vejledende trin- og slutmål, de ses beskrevet på undervisningsministeriets hjemmeside: www.uvm.dk

INDHOLD:

Aktiv lytning, hvor det engelske sprog er brugt som modersmål og et internationalt kommunikationsmiddel.

Mundtlige færdigheder – læsning og bearbejdning af forskellige tekster, fremlæggelse, samtale, diskussioner og debatter.

Arbejde med forskellige medier og informationskilder, som EDB, tidsskrifter m.m.

Forskellige præstationsformer som plancher, EDB, lydbånd/cd, video og film, dramatiseringer og foredrag.

Skriftligt arbejde med længere sammenhængende tekster, samt kortere øvelsesmæssige tekster.

Desuden fremstilling af fortællinger og debatindlæg.

UNDERSVNINGSMATERIALER:

Vi bestræber os på at have et varieret og opdateret udbud af undervisningsmaterialer. Bl.a. bruges novellesamlinger, antologier, film, undervisningssystemer, gæstelærere, engelske tidsskrifter, lydfiler og autentiske tekster fra nettet. Hoveddelen er Gyldendals fagportal.

ARBEJDSFORMER:

Klasseundervisning, hvor vægten lægges på relevante områder til denne undervisningsform. Desuden arbejder eleverne i større eller mindre grupper, hvor det at tale og lytte til engelsk sprog samt efterfølgende bearbejdning vægtes. Pararbejde bruges til aktivering af alle elever, hvorved rollespil, kommunikationslege og -spil kan styrkes. Endvidere indgår værkstedsaktiviteter, hvor kreative elementer indgår.

EVALUERINGSFORMER:

Efter hvert emne evalueres på elevernes udbytte af undervisningen. Dette foregår bl.a. ved udfyldelse af evalueringsark, små tests, spil/lege, elev præsentationer osv.

Lærere: Karin Amby og Kristian Pedersen

Engelsk – 10 Kl.

FORMÅL:

Formålet med undervisningen er, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, således at de kan forstå talt og skrevet engelsk og kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt. Undervisningen skal give eleverne indsigt i kultur og samfundsforhold i de engelsktalende lande og derved styrke deres internationale forståelse. Undervisningen skal desuden medvirke til at eleverne bevarer lysten til at beskæftige sig med sproget.

MÅL:

Det er skolens mål at eleverne efter 10. klasse kan leve op til de vejledende trin- og slutmål, de ses beskrevet på undervisningsministeriets hjemmeside: www.uvm.dk

INDHOLD:

Aktiv lytning, hvor det engelske sprog er brugt som modersmål og et internationalt kommunikationsmiddel.

Mundtlige færdigheder – læsning og bearbejdning af forskellige tekster, fremlæggelse, samtale, diskussioner og debatter.

Arbejde med forskellige medier og informationskilder, som EDB, tidsskrifter m.m.

Forskellige præstationsformer som plancher, EDB, lydbånd/cd, video og film, dramatiseringer og foredrag.

Skriftligt arbejde med længere sammenhængende tekster, samt kortere øvelsesmæssige tekster.

Desuden fremstilling af fortællinger og debatindlæg.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Gyldendals fagportal

ARBEJDSFORMER:

Samtale, individuel og gruppearbejde, drama, elev- og læreroplæsning, brug af bibliotek og samlinger og databaser, sang og musik, individuel og fælles tekstproduktion, øvelser og lege, skabende arbejde med ord og sprog og tekster.

HJÆLPEMIDLER:

Se materialer.

EVALUERINGSFORMER:

Opsamling efter hver tema ud fra fastlagte mål, arbejdsformer og elevernes individuelle behov ud fra selvevalueringen, lærerne rettelser og iagttagelser og vurdering af elevernes skriftlige og mundtlige arbejder. Diskussionsforum hvori indgår evaluering af dette. Selvevaluering foregår efterår og før sommerferien.

FSA afsluttende prøver.

Lærere: Steen Bak, Karin Amby, Kristian Pedersen og Helle Voigt Støve

---

Tysk 9. Kl.

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i tysk i 9. klasse er, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, således at de gennem undervisningen opnår et enkelt og funktionelt tale- og skriftsprog. Undervisningen skal samtidig udvikle elevernes bevidsthed om tysk sprog og sprogbrug samt om sprogtilegnelse.

Undervisningen skal skabe rammer for oplevelse, indsigt og samarbejde samt styrke elevernes aktive medvirken. Der lægges vægt på, at undervisningen bevarer og fremmer lysten til at lære sprog.

Undervisningen skal give eleverne indsigt i tyske kultur- og samfundsforhold, der ligger tæt op ad deres hverdagsituation, for derigennem at fremme deres forståelse for andre og deres kultur.

MÅL:

Det er skolens mål at eleverne ved afslutningen skal kunne leve op til de vejledende slutmål, beskrevet på undervisningsministeriets hjemmeside: www.uvm.dk.

INDHOLD:

Vi arbejder med:

At læse og bearbejde forskellige typer af tekster (noveller, nyhedstekster, sange m.m.) og derved udvikle elevernes aktive ordforråd.

At øve mundtlig udtryksfærdighed, så de kan føre en samtale omkring enkle, dagligdags emner, samt give udtryk for meninger.

At lytte til autentiske tekster gennem forskellige medier, herunder cd, film og internet.

At skærpe elevernes opmærksomhed på udtale og intonation

At gennemgå centrale grammatiske områder, oftest kombineret med små, skriftlige øvelser. I løbet af året udvikles med lidt længere skriftlige opgaver om enkle, dagligdags emner.

At udnytte forskellige hjælpemidler som ordbøger, sprogprogrammer og grammatiske oversigter.

At udbygge elevernes viden om kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande, fx under emneområder som fritidsliv, skoleliv og ungdomsliv.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Gyldendals fagportaler samt

ARBEJDSFORMER:

Eleverne arbejder i undervisningen med

Lyttefærdighed, ved hjælp af forskellige typer lytteøvelser, fx gennem arbejde med film, video, lydspor, reklamespot og musik/ sang,

Mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed, bl.a. i spørgsmål – svar – situationer om dagligdags forhold

Forskellige teksttyper, fx reklamer, dialoger, enkle fortællende tekster og tegneserier

Forskellige præsentationsformer, fx plancher, små redegørelser og rollespil

Faste udtryk og vendinger samt elementær grammatik, der er afgørende for at blive forstået

At opbygge ordforrådet i takt med de emner og situationer, som undervisningsindholdet kræver.

Det er afgørende, at hver elev er aktiv, og der derfor skiftes mellem forskellige arbejds- og organisationsformer (individuelt, par, gruppe, EDB / IT og klasseundervisning)

EVALUERINGSFORMER:

Efter hvert emne evalueres på elevernes udbytte af undervisningen. Dette foregår bl.a. ved udfyldelse af evalueringsark, små tests, spil/lege, elev præsentationer osv.
FSA afsluttende prøve

Lærer: Henriette R. Svenningsen og Kirsten Spanggaard

Tysk 10. kl.

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i tysk i 10. klasse er, at eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, således at de gennem undervisningen opnår et enkelt og funktionelt tale- og skriftsprog. Undervisningen skal samtidig udvikle elevernes bevidsthed om tysk sprog og sprogbrug samt om sprogtilegnelse.

Undervisningen skal skabe rammer for oplevelse, indsigt og samarbejde samt styrke elevernes aktive medvirken. Der lægges vægt på, at undervisningen bevarer og fremmer lysten til at lære sprog.

Undervisningen skal give eleverne indsigt i tyske kultur- og samfundsforhold, der ligger tæt op ad deres hverdagsituation, for derigennem at fremme deres forståelse for andre og deres kultur.

MÅL, DELMÅL, SLUTRESULTAT:

Det er skolens mål, at eleverne skal kunne leve op til de vejledende slutmål, beskrevet på undervisningsministeriets hjemmeside: www.uvm.dk

INDHOLD:

I tysk i 10. klasse arbejder vi med:

At læse og bearbejde forskellige typer af tekster (noveller, nyhedstekster, sange m.m.), hvorigennem mundtlige færdigheder trænes og udvikles.

At fremlægge og deltage i samtaler.

At udbygge det aktive ordforråd.

At skærpe elevernes opmærksomhed på rytme og intonation.

At gennemgå centrale grammatiske områder, oftest kombineret med skriftlige øvelser.

At skrive længere, sammenhængende tekster/ stile.

At udnytte forskellige hjælpemidler som ordbøger, sprogprogrammer og grammatiske oversigter.

At udbygge elevernes viden om kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande. I arbejdet inddrages også historiske perspektiver.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Der benyttes primært Gyldendal.dk i undervisningen, men jeg bestræber mig på også at præsentere eleverne for et varieret og opdateret udbud af autentiske tekster, film og tidsskrifter.

ARBEJDSFORMER:

Eleverne arbejder i undervisningen med

Lyttefærdighed, ved hjælp af forskellige typer lytteøvelser, fx gennem arbejde med film, video, lydspor, reklamespot og musik/ sang,

Mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed, bl.a. i spørgsmål – svar – situationer om dagligdags forhold

Forskellige teksttyper, fx reklamer, dialoger, enkle fortællende tekster og tegneserier

Forskellige præsentationsformer, fx plancher, små redegørelser og rollespil
Faste udtryk og vendinger samt elementær grammatik, der er afgørende for at blive forstået
At opbygge ordforrådet i takt med de emner og situationer, som undervisningsindholdet kræver.

Det er afgørende, at hver elev er aktiv, og der derfor skiftes mellem forskellige arbejds- og organisationsformer (individuelt, par, gruppe, EDB / IT og klasseundervisning)

Lærer: Henriette R. Svenningsen

Science – 9. Klasse

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i science er, at eleverne tilegner sig viden og indsigt om naturvidenskabelige forhold. Science dækker over fagene Biologi, Geografi, Fysik, Kemi.

Undervisningen skal bidrage til elevernes grundlag for at få indflydelse på og tage medansvar for brugen af naturressourcer og teknik både lokalt og globalt. Undervisningen skal give eleverne mulighed for, at erkende naturvidenskab og teknologi som en del af vor kultur, hverdag og vort verdens billede.

FAGMÅL:

Eleverne skal i faget science udvikle naturfaglige kompetencer og arbejde med problemstillinger og sammenhænge, der knytter sig til miljø, natur, naturgrundlag, levevilkår og til menneske og samfund. Eleverne skal tilegne sig naturfaglige arbejdsformer og tankegange anvendt på problemstillinger og sammenhænge, der er vigtige for den enkelte elev og for samfundet lokalt og globalt.

Stk. 2. Elevernes læring baseres på opnåede færdigheder og viden fra fagene biologi, fysik/kemi og geografi og organiseres som projekter eller temaer. Elevernes læring baseres på varierede arbejdsformer, som i vidt omfang bygger på egne iagttagelser, undersøgelser og feltarbejde i det omgivende samfund. Elevernes interesse og nysgerrighed over for natur, miljø, naturvidenskab og teknologi stimuleres.

Stk. 3. Eleverne skal opnå erkendelse af, at naturvidenskab og teknologi er en del af vores kultur, hverdag og verdensbillede. Elevernes engagement og ansvarlighed over for natur, miljø og brugen af naturressourcer og teknologi skal videreudvikles, så de får tillid til egne muligheder for stillingtagen og handlen i forhold til bæredygtig udvikling og menneskets samspil med naturen lokalt og globalt.

Stk. 4. Faget skal bidrage til, at eleverne bliver fagligt kvalificerede og afklarede og motiverede til at vælge ungdomsuddannelse. Faget understøtter derved skolens generelle arbejde med udvikling af elevernes faglige, sociale og personlige kompetencer, så de forbliver eller bliver uddannelsesparate.

INDHOLD:

Undervisningen i 8. og 9. Klasse omfatter de af undervisningsministeriet fastsatte fællesfaglige fokusområder:

- Drikkevandsforsyning for fremtidige generationer - 9. Klasse
- Bæredygtig energiforsyning på lokalt og globalt plan - 9. klasse
- Produktion med bæredygtig udnyttelse af naturgrundlaget - 8. klasse
- Den enkeltes og samfundets udledning af stoffer - 9. klasse
- Strålings indvirkning på levende organismers levevilkår - 9. klasse
- Teknologiens betydning for menneskers sundhed og levevilkår - 8. klasse

UNDERVISNINGSMATERIALERE:

Primær: Gyldendals fagportaler for de naturvidenskabelige fag geografi, biologi, fysik-kemi

Sekundært
Ny Prisma 9A, 9B
Ny Prisma+
Tjek på fysik/kemi
Tjek på biologi
Tjek på geografi
BIOS A, B, C

ARBEJDSFORMER:

Undervisningen tilrettelægges som en vekselvirkning mellem teori og praktisk arbejde i laboratoriet.

Eleverne arbejder i forskellige gruppedannelser med faste arbejdsgrupper, 2&2 samt alene øvelser.

Undervisningen tilrettelægges problemløsningsorienteret men der vil også være kursuslignende forløb fra tavlen samt tekstlæsning og film som skal danne grundlag for eleverne videns tilegnelse.

HJÆLPEMIDLER:

Diverse udstyr i tilknytning til faglokalet
Computer, internet
SparkVue dataindsamling

EVALUERINGSFORMER:

Gennem undervisningen forberedes eleverne på de skriftlige udtræksprøver i biologi, geografi samt fysik-kemi som ligger i slutningen af 9. Klasse.

Desuden ligger undervisningen op til den praktisk-mundtlige prøve i slutningen af 9. Klasse hvor eleverne skal arbejde med et af emnerne fra 9. Klasse hvor de i grupper selv skal udarbejde en problemstilling som baggrund for prøven. Eleverne afprøves i både det skriftlige samt mundtlige flere gange gennem undervisningen.

Desuden benyttes andre evalueringsformer som rapportskrivning, forsøg og øvelser, quizzet m.m.

Lærere: Karsten Melgaard

Fysik/kemi 10. kl.

Undervisnings formål:

I faget fysik/kemi skal eleverne lære om fysiske og kemiske forhold i natur og teknologi samt sammenhænge i og anvendelse af denne viden. I samarbejdet med de naturfaglige valgfag i 10. klasse skal eleverne bygge videre på natur/teknologi og fysik/ kemi i 7.-9. klasse og udvikle naturfaglige kompetencer, så de kan genkende, formulere og tage stilling til problemstillinger med fysisk og kemisk indhold.

I fysik/kemi i 10.klasse arbejdes der ligesom i naturfagene tidligere i skoleforløbet og naturfag i 10. klasse med kompetenceområderne undersøgelse, modellering, perspektivering og kommunikation. Hvert kompetenceområde består af et kompetencemål med underliggende færdigheds- og

vidensområder, og der arbejdes inden for disse med en række problemstillinger, der formuleres i samarbejde mellem lærer og elever.

Undervisningens indhold:

- Kompetenceområdet undersøgelse omfatter seks færdigheds- og vidensområder:
- Undersøgelser i naturfag fokuserer på formulering, undersøgelse og evaluering af naturfaglige problemstillinger ud fra elevernes egne hypoteser.
- Stof og stofkredsløb fokuserer på undersøgelser af stofkredsløb ud fra kemiske analysemetoder, som eleverne selv er med til at udvælge og anvende.
- Partikler, bølger og stråling fokuserer på elevernes undersøgelser af kosmisk stråling og det elektromagnetiske spektrum.
- Energiomsætning fokuserer på undersøgelser af energiteknologi.
- Jorden og universet fokuserer på undersøgelser af Jordens ressourcer.
- Produktion og teknologi fokuserer på undersøgelser af en produktionsvirksomhed og elevernes kendskab til delprocesser i en produktion.

Fagets arbejdsmetoder og betragtningsmåder:

- Brug af apparater og materiel
- Anvendelse af periodisk system
- Kendskab til Isotoptavlen
- Anvendelse af teori og formler

Undervisningens metoder:

Undervisningen tilrettelægges som en vekselvirkning mellem teori og arbejde i laboratoriet.

Eksempler på temaer/emner der kan tages op i undervisningen:

Stoffer og stofkredsløb: fokus på fotosyntese og kulstofs kredsløb i teori og praksis

EVALUERINGSFORMER:

undervisningen op til den praktisk-mundtlige prøve i slutningen af 10. Klasse hvor eleverne skal arbejde med et af emnerne Prøven kan aflægges individuelt eller i grupper af 2 eller 3 elever. 4, 5 eller 6 elever aflægger prøve samtidig inden for en 2-timers periode inkl. karakterfastsættelse.

Prøvebekendtgørelsen giver mulighed for gruppeprøve, og eleverne kan derfor enten gennemføre hele prøven individuelt eller som medlem af en gruppe. En gruppe arbejder i fællesskab med det prøveoplæg, de har trukket. Hver elev bedømmes individuelt, og der gives én karakter pr. elev

Lærer: Karsten Melgaard og Randi Vestergard

Kulturfag, samfundsfag – 9. Kl.

FORMÅL:

Formålet med undervisningen i samfundsfag er, at eleverne udvikler lyst og evne til at forstå hverdagslivet i et samfundsmæssigt perspektiv og til aktiv medleven i et demokratisk samfund.

Undervisningen skal medvirke til, at eleverne udvikler historie- og samfundsbevidsthed, kritisk sans og færdighed i at iagttage, analysere og vurdere nationale og internationale samfundsforhold og konflikter.

Undervisningen skal bidrage til, at eleverne på baggrund af et personligt tilegnet værdigrundlag deltager aktivt i samfundsudviklingen. Den enkelte elev skal udvikle ansvarlighed for løsningen af fælles opgaver og erhverve viden om samfundet og dets historiske forudsætninger.

MÅL, DELMÅL, SLUTRESULTAT:

Det er skolens mål, at eleverne ved afslutningen skal kunne leve op til de vejledende slutmål, beskrevet på undervisningsministeriets hjemmeside: www.uvm.dk

INDHOLD:

Menneske og stat:

redegøre for hovedlinierne i det danske demokratiske system og dets historie, herunder forskellen mellem den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt
give eksempler på interesseorganisationer og græsrodsbevægelser
redegøre for og forholde sig til hovedprincipperne i den danske velfærdsstat
beskrive samspillet mellem stat, amt og kommune
beskrive de store linier i EU's historie og opbygning
kende til Danmarks placering i Norden, EU, FN og NATO.

Menneske og samfund:

beskrive, hvordan det enkelte menneske indgår i forskellige grupper og fællesskaber
give eksempler på, hvordan gruppetilhørsforhold danner grundlaget for det enkelte menneskes normer og værdier
gøre rede for hovedtræk i udviklingen fra landbrugssamfund over industrisamfund til videnssamfund
gøre rede for, hvordan samfundet, herunder arbejdsmarkedet, forandrer sig og stiller krav til nye kompetencer og videreuddannelse
beskrive forskellige politiske partiers synspunkter
give eksempler på, hvordan unge kan deltage i demokratiske processer i hverdagen, først og fremmest i klubber, i skolen og i kommunen
kende til det globale medieudbud
give eksempler på unges hverdag i Europa.

Menneske og kultur:

kende forskellige kulturer, deres værdier og normer
give eksempler på forskellige kulturmøder og tage udgangspunkt i de værdier, der ligger til grund for religioner og normer
beskrive forskellige livsformer
give forklaringer på nationalisme, herunder fremtrædelsesformer og historiske baggrunde
give eksempler på, hvordan hverdagen i forskellige typer af samfund præges af globalisering.

Menneske og natur:

beskrive naturen som ressource

give eksempler på naturforvaltning og positive og negative reaktioner fra borgere
vurdere økologiske problemstillinger
gøre rede for menneskers brug af naturen

UNDERVISNINGSMATERIALERE:

www.samfundsfaget.dk

Gyldendals fagportaler

ARBEJDSFORMER:

På klassen arbejdes der enten individuelt eller gruppevis med lærer definerede opgaver som er tilpasset den enkelte elev, eller der arbejdes selvstændigt med delemner. Her vægtes elevernes evne til at strukturere, planlægge og samarbejde samt at have fokus på formidlingen af det tilegnede stof over for et større forum. Stikord: Diskussioner, fremlæggelse, emne- projektarbejde, undersøgelser, lave power-point- præsentationer, foredrag, skriftligt og mundtlig fremlæggelse, ekskursioner m.m.

HJÆLPEMIDLER:

Internet, bøger, projekter, film, overhead, bibliotek, undervisningssystemer, foredragsholdere.
Gyldendals fagportaler

EVALUERINGSFORMER:

Individuelle og gruppevis fremlæggelse, skriftlig og mundtlige afleveringer, evalueringer efter et afsluttet emne, tests.

Lærere: Martin Toftdal Mikkelsen og Kristian Abildgaard Haldgaard

---

Kulturfag, historie 9. kl.

FORMÅL:

Undervisningens mål er at eleverne udvikler lyst og evne til at forstå hverdagslivet i et samfundsmæssigt perspektiv og til aktiv medleven i et demokratisk samfund.

Undervisningen skal medvirke til, at eleverne udvikler historie- og samfundsbevidsthed, kritisk sans og færdighed i at iagttage, analysere og vurdere nationale og internationale samfundsforhold og konflikter.

Undervisningen skal bidrage til, at eleverne på baggrund af et personligt tilegnet værdigrundlag deltager aktivt i samfundsudviklingen. Det sker ved at fremme deres indsigt i, at mennesker er historieskabte såvel som historieskabende. Den enkelte elev skal udvikle ansvarlighed for løsningen af fælles opgaver og erhverve viden om samfundet og dets historiske forudsætninger.

MÅL:

Mål: At opnå kendskab til kildekritiske metoder
At kunne perspektivere og sammenligne historiske begivenheder med
nutidige problemstillinger.
At indsamle konkret årstalsviden og fornemmelse for kronologi specielt i
relation til en dansk historisk/ kulturel kontekst

INDHOLD:

Historie 9.

Introduktion til faget

DK som international magtfaktor op til tabet af Norge og Sønderjylland

Danmark 1789-1848

Slaget på reden 1801

Købh. Bombardement 1807

DK.s bankerot 1813

Danmark 1848-1900 d.v.s.:

Grundloven

Tysklandskrigene 1848 – 1850 og 1864

Industrialiseringen

Slaget på Fælled

Socialdemokratiet

Danmark i 50'erne:

Danmark fra landbrugsland til industrisamfund.

Den teknologiske udvikling radio, tv, husholdningsartikler osv.

Udviklingen i uddannelser

Kvinderne på arbejdsmarkedet, kønsroller

Parlamentarisme

De politiske partier

Stemmeret til kvinder 1915

DK under første verdenskrig

Genforeningen af Sønderjylland

Den økonomiske krise i 30'erne

Danmark under 2. verdenskrig – Ondskab - Hitler

Kold krig – Berlinmur – Cubakrise – Vietnam

Ungdomsoprør

Berlinmurens fald

Det nye Europa - Balkankrigene

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Gyldendals fagportaler

ARBEJDSFORMER:

Projektorienteret tværfaglig uv. Diskussioner, samtaler, ekskursioner, fortælling, oplæsning, bøger, film, nyhedsudsendelser, dias, teater, m.m.

Skemastruktur: Kortere men koncentrerede forløb med tværfaglige projekter, hvor det samfundsfaglige og det historiske og det geografifaglige overlapper

EVALUERINGSFORMER:

Projekterne bliver evalueret gennem en udtalelse til hver enkelt gruppe. Der vil være en afsluttende mundt. Prøve specifikt med historie som kernefaglighed

Lærer: Martin Toftdal Mikkelsen og Kristian Abildgaard Haldgaard

---

Kulturfag, kristendom 8., 9. kl

Formål:

Kristendom i faget kulturfag på Hardsyssel Efterskole skal stå mål fagmålene for faget jf.

<https://www.emu.dk/sites/default/files/Kristendomskundskab%20-%20januar%202016.pdf>

Indhold:

Kristendomskundskab

- Livsfilosofi og etik
- Bibelske fortællinger
- Kristendom
- Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Morgenandagter: Har bliver biblen genfortalt 1. Mosebog til Joh. Åbenbaring i løbet af skoleåret.

ARBEJDSFORMER:

Projektorienteret tværfaglig uv. Diskussioner, samtaler, ekskursioner, fortælling, oplæsning, bøger, film m.m.

Lærere Mads J Kristenen; Steen Bak og Kristian Abildgaard Haldgaard

---

Idræt 9. kl

Formål:

I faget idræt skal eleverne lære at indgå i alsidige, idrætslige sammenhænge, hvor det er centralt, at eleverne opnår kropslige færdigheder og viden om fysisk aktivitet samt oplever glæde ved og lyst til at udøve idræt i mange forskellige arenaer. Eleverne skal i faget idræt udvikle kropslige, idrætslige, sociale og personlige kompetencer. De skal opnå kendskab til alsidig idrætskultur og udvikle lyst til bevægelse. Idrætsfaget skal give eleverne erfaring med og indsigt i idrættens betydning for sundhed og trivsel samt i samspillet mellem samfund og idrætskultur. Eleverne skal gennem alsidig idrætspraksis have mulighed for at opleve glæde ved og lyst til at udøve idræt og udvikle forudsætninger for at forstå betydningen af livslang fysisk udfoldelse i samspil med natur, kultur og det samfund og den verden, de er en del af. Endelig skal eleverne udvikle forudsætninger for at tage ansvar for sig selv og indgå i et forpligtende fællesskab.

Indhold

1. Alsidig idrætsudøvelse: • Redskabsaktiviteter • Boldbasis og boldspil • Dans og udtryk • Kropsbasis • Løb, spring og kast • Natur- og udeliv
2. Idrætskultur og relationer: • Samarbejde og ansvar • Normer og værdier • Idrætten i samfundet • Sprog og skriftsprog
3. Krop, træning og trivsel: • Sundhed og trivsel • Fysisk træning • Krop og identitet

ARBEJDSFORMER:

Oplæg og selvstændig arbejde i grupper med lærerne som konsulenter

Evaluering:

Løbende og mundtligt

Lærere Mads J Kristenen og Kristian Abildgaard Haldgaard

Linjerne.

Filmlinje

FORMÅL:

Filmlinjens formål er, gennem oplevelser, produktion og analyse, at udvikle færdigheder i at forstå og bruge medier med hovedvægt på filmfremstilling, samt at ruste eleverne til videre uddannelse som filmskabere.

MÅL:

Det er Filmlinjens hensigt at give eleverne et grundlæggende kendskab til alle filmskaberkunstens aspekter, og skabe motivation til yderligere studier.

Det er Filmlinjens formål at producere film der betyder noget, både indholdsmæssigt og fordi de har et formål højere end at blive lagt på YouTube og facebook.

Filmlinjen vil i løbet af hvert skoleår deltage i nationale konkurrencer, som kan invitere til deltagelse i internationale konkurrencer, samt producere en storfilm som spilles i den lokale biograf.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

kamera, Computer, diverse udstyr

ARBEJDSFORMER:

I produktions teams (Små selvstændige grupper).

Storproduktioner

Lærerstyrede oplæg

Elevoplæg - der arbejdes ofte efter princippet "learning by doing"

EVALUERINGSFORMER:

Hvert produkt analyseres af alle.

Lærer: Henriette Svenningsen, Asger Holmstrup og Kathrine Bang Holm

---

Musiklinje

FORMÅL:

Eleverne skal udvikle deres musikalitet og kreative evner og dermed deres evne til at opleve og udtrykke sig til og omkring musik og teater.

Eleverne skal i arbejdet med at lave musical erhverve sig kompetencer og erfaringer med hvordan dramatisk udtryk og musik i forening skaber mulighed for at udtrykke sig selv. Og i særdeleshed hvordan samarbejde og samspillet i teatertruppen er en forudsætning for et kunstnerisk resultat

Gennem aktiv og skabende beskæftigelse med musik og teater skal undervisningen medvirke til elevernes udvikling af koncentration og motorik samt den følelsesmæssige og intellektuelle udvikling. Ligeledes vægtes specifikt udvikling af musiske og dramatiske færdigheder for den enkelte elev.

INDHOLD:

Stemmetræning og sang.

Eleverne undervises i sangteknikker og får her igennem kendskab til stemmen som instrument.

Sammenspil.

Eleven undervises i sammenspilsteknikker. Hovedsagligt på deres hovedinstrument. I undervisningen arbejdes desuden med musikalske begreber som f.eks.: dynamik, form, puls, rytme osv...

Sang, dans og bevægelse.

I undervisningen lægges stor vægt på sammenhæng imellem musik og bevægelse. Der arbejdes med elevens motorik og koordinationsevne.

Drama/ teater

Eleven arbejder med dramatisk udtryk og karakterdannelse

Produktion:

Eleven er med i processen fra start til slut i forbindelse medproduktion af musical

Montage/ forestilling:

Eleven lærer at agere i en kompleks sammenhæng og få et tilfredsstillende resultat ud af anstrengelserne

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Hjemmelavet forestilling bestående af eget manuskript

ARBEJDSFORMER:

Undervisningen er 3 – delt over hele perioden.

Der arbejdes i en fælles gruppe med en præcisering af historien

Der arbejdes i mindre grupper med manuskriptskrivning og replikker, øvning af musik

Der uddeles roller og der øves på stykket

Montage af forestillingen

Premiere og Forestilling

HJÆLPEMIDLER:

Diverse instrumenter i tilknytning til musiklokalet. Teater og teknik, kostumer og kulisser

EVALUERINGSFORMER:

Eleverne evaluerer sammen med lærerne undervisningen løbende, med en snak om indhold og form for undervisningen.

Lærere: Mette Sonne Friis og Simon Sax Maabjerg

Outdoorlinje

FORMÅL:

Er at eleverne lærer at tage hensyn til naturen, respektere den og opleve den ved at færdes i den på forskellige måder.

Er at eleverne oplever, hvilke muligheder naturen åbner for, for mange forskellige aktiviteter.

Er at eleverne ikke oplever naturen som en "modstander", men tvært imod som en spændende udfordrer.

Oplever fællesskabet og roen i friluftslivet samt hvilken betydning samarbejde har.

MÅL:

At blive udfordret på forskellige måder i naturen, og erfare hvilke grænser man som person har både fysisk og psykisk.

Blive bekendt med forskellige transportformer, madfremstillingsformer og overnatningsmuligheder.

Lære at planlægge en tur.

Lære at bruge sanserne.

Der lægges vægt på fællesoplevelser i naturen.

Der lægges vægt på at eleverne oplever et bredt et udbud af Outdoor tilbud, fordybelse i de enkelte områder kan gøres på valgfagsholdene f.eks. sejllads, klatring, kajak eller udemad

INDHOLD:

Det handler om at opleve naturen ved at være i den. Friluftsliv skal kan være grænseoverskridende, men er også en naturoplevelse.

Friluftsliv er for dig:

- der kan li' at være i og bruge naturen
- der kan li' udfordringer
- der kan li' at bruge din krop

Vi arbejder med basisfriluftsliv, cykler, sejler i kano, rappeller og klatrer, rider på Islænderheste, bygger svedehytte, løber o-løb, primamad og meget meget mere.

I løbet af året tager vi på flere ture med overnatning i det fri.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Klatreudstyr

Kanoer

Kajakker

Trangiaer, bålgrøder, bålpander m.m.

ARBEJDSFORMER:

Holdet kan være inddelt i grupper, som samarbejder omkring forskellige opgaver. Eleverne er medbestemmende omkring undervisningens indhold.

EVALUERINGSFORMER:

Vi evaluerer løbende vores oplevelser gennem samtaler med gruppen.

Lærere: Martin Graversen, Jakob Sørensen og Karsten Meldgaard

---

Sportslinje

FORMÅL:

Formålet er

- At give eleverne alsidige idrætsoplevelser og kundskaber, der giver mulighed for fysisk, psykisk og almen udvikling.
- At eleverne får kendskab til organisering af undervisningsforløb, idrætsteori, kropslighed og idrætsskader.
- At eleverne opnår glæde ved idræt og fysisk udfoldelse.

MÅL:

Der tages hensyn til, at elevernes udvikling, erfaring og køn er forskellige. Derudfra ønsker vi at fremme elevernes færdigheder inden for en række forskellige idrætslige områder. Elevernes grænser skal flyttes, så de bliver mere modtagelige for det ukendte. Det centrale er, at eleverne oplever glæden ved fysisk udfoldelse og styrkes i deres fællesskab.

INDHOLD:

Idrætsaktiviteter – forskellige former for løb, redskabsgymnastik og boldspil.

Udtryksmæssige aktiviteter – dans, rytme og kamp

Lege aktiviteter – Fangelege, boldlege og fantasilege.

Natur- og udeliv – løb i terræn, cykling og stratego.

Svømning – vandaktiviteter, forskellige svømmearter og sikkerhed i vand.

Kropsbevidsthed – massage og afspænding

Eleverne informeres om dagens program, efterfulgt af opvarmning, gerne indeholdende det legende eller konkurrerende.

Herefter begynder hovedaktiviteten op med forskellige indfaldsvinkler. Der gennemgås undervejs teori, som kobles sammen med det praktiske.

UNDERVISNINGSMATERIALERE/HJÆLPEMIDLER:

Vi gør brug af de givne faciliteter på skolen, ude og inde, samt lokalområdets muligheder. Endvidere gøres der brug af gæsteinstruktører og turer ud af huset, eks.vis DGI huset i Herning

ARBEJDSFORMER:

Eleverne undervises og eksperimenterer, og gradvis øges sværhedsgraden inden for de forskellige aktiviteter. Gennem øvelser, træning, samarbejde og konkurrence opnås individuelle forbedringer. Leg er en god indgangsvinkel til mere specifikke færdigheder, som eksempelvis lege, der kræver og opøver splitvision/overblik, der kan overføres på de færdige boldspil.

EVALUERINGSFORMER:

Der evalueres løbende med eleverne efter endte forløb. Eleverne har ligeledes stor indflydelse på undervisningens tilrettelæggelse.

Lærere:

Mads J Kristensen, Lars Paakjær, Karin Amby og Randi Vestergaard

---

Valgfag.

Brætspil - valgfag

FORMÅL:

Eleven spiller sammen med andre for at mærke nærvær og for at lære at indgå i en gruppe, hvor man nok er konkurrenter, men man skal alle spille efter de samme regler. Et brætspil fungerer ikke, hvis ikke alle er medspillere.

I brætspil trænes strategi-tænkning, sandsynlighed, overblik, taktik og samarbejde.

INDHOLD: Vi vil spille forskellige brætspil indenfor forskellige genre.

Spillene vi vil spille er bl.a.: EGO, Partners, Carcassonne, Catan, Azul, Werewolves, LoveLetter, Pandemic, King Domino, Set, Sequence mm.

Vi vil tage til brætspilsaftner på Holstebro og Struer Bibliotek, hvor eleverne møder andre brætspillere.

Der vil være turneringer sammen med andre efterskoler

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Det vil til hver lektion være 5-6 forskellige brætspil, der kan vælges imellem. Og alle spil vil dukke op igennem 3 lektioner, således at man har mulighed for at øve sig på spillet. Eleverne vil til hver lektion blive introduceret for 1-2 nye spil.

Sidst i timen snakker vi om, hvilke spil der er blevet spillet, og en evaluering over, hvad man synes om dem.

ARBEJDSFORMER:

Der spilles altid i grupper af 2-12 elever afhængig af spillet.

Læreren vil oftest beslutte, hvem der skal spille med hvem afhængig af, hvem der kender spillet og kan videreformidle regler til de elever, der endnu ikke kender spillets regler.

HJÆLPEMIDLER:

Computer for at se og lytte spillereglerne.

Biblioteket i Struers søde og tålmodige personale, der finder spil frem og udlåner til os.

Lærer: Henriette Svenningsen / Lars Paakjær

Fodbold - valgfag

FORMÅL:

Eleverne skal udvikle forståelsen for og glæden ved selve spillet.
Fællesskabsfølelsen skal øges og eleverne skal højne deres talent både teknisk og taktisk..
Eleverne skal ligeledes opleve "kampens" forskellige facetter.

MÅL:

Eleverne skal opnå en forståelse for spillet og opnå kendskab til og færdigheder i forskellige dele af spillets tekniske indhold.

INDHOLD:

Der arbejdes med forskellige boldspilsøvelser, holdopstilling og taktik. Hovedvægten lægges på spillet som et holdspil.

Der øves grundlæggende teknik og taktik.

Ligeledes skal eleverne opleve, hvordan kampen kan udnyttes i idræt, som både noget positivt og negativt. Fodbold skal først og fremmest være sjovt, men også forbedre evnen til bevægelse og den fysiske form.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Der benyttes forskellige boldspilsredskaber og timerne foregår såvel på en udendørsbane som en indendørsbane.

ARBEJDSFORMER:

Eleverne arbejder individuelt på forbedring af boldteknik og jonglering. Der foretages altid fælles opvarmning. Vi tiltager i små turneringer med andre skoler fordelt over året. Undervisningen er kønsopdelt. Elevernes egne kvaliteter kan også inddrages i undervisningen, så de selv kan forsøge at tilrettelægge undervisningssituationer og stå for undervisningen i kortere eller længere intervaller.

HJÆLPEMIDLER:

Der evalueres løbende på undervisningen. Eleverne er aktive i forhold til at forbedre undervisningen.

Lærer: Mads J Kristensen

Grafisk Design

FORMÅL:

Gennem praktiske opgaver, introduktion for den grafiske grundpakke; Adobe Photoshop, Illustrator og In-Design samt grundlæggende forståelse for kommunikationspsykologi lærer eleverne at omsætte idéer til færdigt produkt.

MÅL, DELMÅL, SLUTRESULTAT:

At udvide elevernes evne til at opsætte forskelligartede elektroniske opgaver på skærmen.

At eleverne får en grundlæggende fornemmelse for billedredigering, rentegning og layout.

At eleverne lærer de basale redskaber til at bruge de tre Adobe programmer (Photoshop, Illustrator og In-Design)

At eleverne er medbestemmende og lærer at tage ansvar for alle processer fra idé til færdigt produkt.

INDHOLD:

Eleverne præsenteres løbende for nye projektopgaver, som de selv bliver entreprenører på. Eleverne får forevist Adobe programmernes muligheder, men det forventes, at de selv tager initiativ til at lege med og i programmerne i forhold til deres opgave. Eleverne støttes og vejledes hele vejen igennem deres projekt fra idé til færdigt produkt.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Adobe In-Design

ARBEJDSFORMER:

Eleverne arbejder enten gruppe- eller enkeltvis.

EVALUERINGSFORMER:

Den formative evaluering foregår mundtligt med grupperne eller enkeltvis. Derudover printes de færdige produkter og hænges op på holdet, således de selv kan vurdere, om deres opgave er løst på den måde, de havde tænkt.

Summativt snakker holdet om, hvad der var godt, og hvad der kan forbedres.

Lærer: Henriette R. Svenningsen

Adventure Race

Formål

Formålet med Adventure Race er at eleverne udfordres fysisk og psykisk i forskellige idrætslige aktiviteter.

Gennem Adventure Race-undervisningen, lærer eleverne at begå sig i et lille fællesskab, hvor holdet ikke er stærkere end det svageste led. Gennem gensidig respekt for hinandens forskelligheder, styrker og svagheder opnår eleverne en følelse af at kunne mere i fællesskab end alene.

Mål

Målet med Adventure Race er at eleverne får styrket deres almene kondition, bliver bekendt med GPS- og kortorientering, samt bliver bedre til at samarbejde om forskellige opgaver. Eleverne deltager i Efterskolernes Adventure Race cup og andre løb.

Indhold

Eleverne deltager i Efterskolernes Adventure Race cup og andre løb.

Undervisningsmaterialer og hjælpemidler

Cykler, orienteringsudstyr, GPS'er, våddragter, kanoer, klatreudstyr

Lærer: Martin Graversen

Kor - valgfag

FORMÅL:

Eleven synger sammen med andre for at mærke nærvær og lære at bruge stemmen sammen med andre

INDHOLD:

Vi synger både enstemmigt og flerstemmigt. Fortrinsvis popsange og andet godt. Kanons og sange fra sangbogen indgår også

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Holdet tildeles kopier af de sange som vi synger med tekst

ARBEJDSFORMER:

Der øves sammen. De forskellige stemmer kan pindes ud og gentages i en uendelighed

HJÆLPEMIDLER:

Bugstøtte og småkager

Lærer: Kirsten Spanggaard

Håndbold - valgfag

FORMÅL:

Eleverne skal udvikle forståelsen for og glæden ved selve spillet.
Fællesskabsfølelsen skal øges og eleverne skal højne deres talent både teknisk og taktisk..
Eleverne skal ligeledes opleve "kampens" forskellige facetter.

MÅL:

Eleverne skal opnå en forståelse for spillet og opnå kendskab til og færdigheder i forskellige dele af spillets tekniske indhold.

INDHOLD:

Der arbejdes med forskellige boldspilsøvelser, holdopstilling og taktik. Hovedvægten lægges på spillet som et holdspil.

Der øves grundlæggende teknik og taktik.

Ligeledes skal eleverne opleve, hvordan kampen kan udnyttes i idræt, som både noget positivt og negativt. Håndbold stiller krav til både koordinering, bevægelse og fysisk form.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Der benyttes forskellige boldspilsredskaber og timerne foregår på en indendørsbane.

ARBEJDSFORMER:

Eleverne arbejder individuelt og som hold på forbedring af teknik og bevægelse. Der foretages altid fælles opvarmning. Vi arrangerer løbende kampe mod andre skoler. Undervisningen er tilrettelagt for både drenge og piger.

Elevernes egne kvaliteter kan også inddrages i undervisningen, så de selv kan forsøge at tilrettelægge undervisningssituationer og stå for undervisningen i kortere eller længere intervaller.

HJÆLPEMIDLER:

Der evalueres løbende på undervisningen. Eleverne er aktive i forhold til at forbedre undervisningen.

Lærer: Lars Paakjær

Sang - valgfag

FORMÅL:

Eleverne lærer at bruge deres stemmer på en hensigtsmæssig måde, så de undgår unødigt slid og andre gener, når det synger. Derudover får eleverne viden om sanganatomi, samtidig med at de lærer at bruge forskellige stemmefunktioner til forskellige musikalske udtryk. Eleverne lærer at fortolke musik og udvikle deres egen personlige, musikalske stil.

INDHOLD:

Undervisningen er både for begyndere og øvede. Der arbejdes med selvvalgte sange indenfor en bred vifte af genrer, hvorfor indholdet differentieres fra elev til elev.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Eleverne synger selvvalgte sang, som passer til den pågældende elevs niveau. Sange transponeres og omarrangeres, så de passer til den enkelte elev. Der anvendes både noder, becifringer og tekster.

ARBEJDSFORMER:

Undervisningen er solo undervisning. Eleverne får lavet et tilpasset træningsprogram, som styrker deres sangmuskulatur og -holdning. Derudover arbejdes der løbende med fysiske og stemmemæssige øvelser og tiltag, når eleven oplever udfordringer i den sang, der arbejdes med. I faget sang ligger både ugentlig undervisningstid og skemalagte koncerter, hvor det forventes, at eleven deltager.

Lærer: Kirsten Spanggaard

Instrument - valgfag

FORMÅL:

At eleverne lærer instrumentet, så de kan akkompagnere sange og indgå i sammenspilsammenhænge.

INDHOLD:

Undervisningen koncentrerer sig om trommer, bas, klaver og guitar og er for begyndere såvel som øvede. Eleverne vælger selv instrument og deles i hold efter niveau. Undervisningen inkluderer bl.a. basis akkordteori, instrumentets opbygning, basis spil på instrumentet, m.m.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Kopier af et varieret udvalg af sange. Grebstabeller

ARBEJDSFORMER:

Eleverne undervises på flere små hold (3-4 elever), hvor individuel vejledning er mulig.

HJÆLPEMIDLER:

Instrument og noder

Lærer: Mette Sonne Friis

3D print - valgfag

Formål:

Lære om 3d print teknik, tegningsforståelse og bearbejdningsformer

Indhold:

Der begyndes med at finde færdiglavede designs som bearbejdes i et slicer program og herefter printes. Når arbejdsgangen er indøvet begyndes der med at designe egne produkter i tegneprogrammer, bearbejdning af produkterne og til sidst printning.

Undervejs vil der være lærerstillet opgaver, som skal løses og eleverne vil få mulighed for at arbejde med egne produkter/designs.

Der vil i høj grad blive brug for problemløsning i forhold til, at få lavet et godt produkt.

Vi vil sideløbende arbejde med de forskellige plastiktper der kan printes med og selvfølgelig følge med i den digitale udvikling indenfor 3D print teknologien.

Arbejdsformer:

Digitalt arbejde, problemorienteret løsninger og læren ved at gøre.

Hjælpemidler:

Computer, tegneprogrammer, slicerprogrammer og 3D printere.

Evalueringsformer:

Løbende mundtlig evaluering

Lærer: Jakob Sørensen

Springgymnastik - valgfag

UNDERVISNINGENS FORMÅL:

Eleverne skal kunne udvikle deres faglige og tekniske færdigheder indenfor springgymnastik samt have mulighed for at udvikle den almene og generelle bevægelsesskoling. Endvidere skal eleverne have mulighed for at opleve glæde ved aktiviteten samt lyst til træningen, hvorved samspillet mellem den fysiske og psykiske udfoldelse styrkes.

UNDERVISNINGENS INDHOLD:

Der arbejdes med grundlæggende teknikker indenfor springtræningen på såvel springbane som på redskaber og i springgrav. Afsæsteteknikker på afsætsredskaber er et væsentligt element. Der arbejdes med rotationer vertikalt og horisontalt – endvidere sving, kip, balance, spænding/afspænding samt bevægelsesrytme. Grundtræningen følges op af tekniktræning med det færdige spring som mål.

Der benyttes fast springgrav samt i perioder airtrack.

Udover det rent kropslige arbejdes med psykiske og sociale udfordringer. Glæden ved den enkelte elevs præstation understreges; legemomentet er vigtigt – når så mange redskaber som muligt kan stå til fri afbenyttelse hele tiden, kan eleverne på egen hånd eksperimentere og instruere hinanden – denne fase opfattes ofte som leg af eleverne

Slutmålet for forløbet vil være til elevernes gymnastikopvisning, hvor bestemte spring fremvises.

UNDERVISNINGENS METODER:

Undervisningen foregår oftest som holdundervisning, dog kan mindre grupper arbejde med en given opgave med eller uden lærer afhængig af bl.a. sikkerhedsfaktoren. Instruktionsfasen tager sit udgangspunkt i elementer/dele af det færdige spring, så eleverne hele tiden bevarer motivationen for at træne dele af springet.

SÆRLIGE FORHOLD I FAGET:

Der skal tages hensyn til sikkerhedsmomentet ved alle spring. Mange elever på Hardsyssel Efterskole er ikke gymnaster før de tilmelder sig, hvorfor undervisningen ofte må tilrettelægges ud fra begynderniveau, og trygheden ved modtagning skal altid være tilstede.

EKSEMPLER PÅ TEMAER:

Springbanens muligheder.

Rotationer og afsæt.

Springgravens muligheder.

Indlæring af kraftspring.

EKSEMPLER PÅ KARAKTERISTISKE UNDERVISNINGSFORLØB:

Der arbejdes en periode med håndstand samt afsæt på måtte/springbane. Dernæst opstilles en større redskabsopstilling, hvor kraftspringets grundbevægelser indøves, og hvor fare- og usikkerhedsmomentet er gjort mindst muligt. Endelig trænes kraftspringet på alm. Springbane.

Andre eksempler:

Overslagsbevægelse – frem mod det færdige overslag.

Lærere: Merete Arnbjerg og Klaus Reventlov Sørensen

Pige gymnastik.

UNDERVISNINGENS FORMÅL:

Eleverne skal have mulighed for at udvikle deres faglige og tekniske færdigheder inden for rytmisk gymnastik. Endvidere skal eleverne have mulighed for at opleve glæden ved aktiviteten samt lyst til træningen, hvorved samspillet mellem den fysiske og psykiske udfoldelse styrkes.

UNDERVISNINGENS INDHOLD:

Der arbejdes med grundlæggende bevægelser og bevægelsesforløb samt grundtræning hvori indholdet er styrkegivende, konditionsgivende samt koordinationstræning. Endvidere sigter træning og undervisning på elevens smidighed og balance. Udover det rent kropslige arbejdes der med psykiske og sociale udfordringer, som bl.a. hjælper med til oparbejdelse af elevernes interesse for en helhedspræget tilgang til faget. Slutmålet for forløbet vil være til elevernes gymnastikopvisning, hvor de indlærte serier fremvises.

UNDERVISNINGENS METODE:

Undervisningen foregår oftest som holdundervisning, dog kan mindre grupper arbejde med en given opgave med eller uden lærer, for at styrke elevens syn på muligheden for variation af indlæringsmetoder.

EKSEMPLER PÅ TEMAER:

Gang/Spring over gulv
Bevægelsesforløb med rotationer
Kropsisolationsøvelser
Styrke og kondition
Gymnastikserie med bestemt overskrift, fx sving, funk, jumpstyle.
Dans.

Lærere: Anine Bruun Buch og Frederikke Bitch

Dreng gymnastik.

UNDERVISNINGENS FORMÅL:

Eleverne skal have mulighed for at udvikle deres faglige og tekniske færdigheder inden for rytmisk gymnastik. Endvidere skal eleverne have mulighed for at opleve glæden ved aktiviteten samt lyst til træningen, hvorved samspillet mellem den fysiske og psykiske udfoldelse styrkes.

UNDERVISNINGENS INDHOLD:

Der arbejdes med grundlæggende bevægelser og bevægelsesforløb samt grundtræning hvori indholdet er styrkegivende, konditionsgivende samt koordinationstræning. Endvidere sigter træning og undervisning på elevens smidighed og balance. Udover det rent kropslige arbejdes der med psykiske og sociale udfordringer, som bl.a. hjælper med til oparbejdelse af elevernes interesse for en helhedspræget tilgang til faget. Slutmålet for forløbet vil være til elevernes gymnastikopvisning, hvor de indlærte serier fremvises.

UNDERVISNINGENS METODE:

Undervisningen foregår oftest som holdundervisning, dog kan mindre grupper arbejde med en given opgave med eller uden lærer, for at styrke elevens syn på muligheden for variation af indlæringsmetoder.

EKSEMPLER PÅ TEMAER:

Gang/Spring over gulv

Bevægelsesforløb med rotationer

Kropsisolationsøvelser

Styrke og kondition

Gymnastikserie med bestemt overskrift, fx sving, funk, jumpstyle.

Dans.

Lærer: Merete Arnbjerg og Klaus Reventlov Sørensen

Duelighed – valgfag

Formål:

Undervisningens mål er at eleverne erhverver Søfartsstyrelsens Bevis for duelighed i sejlads for fritidssejlere

Arbejdsformer:

Undervisningen: gennem teori, opgaver og praktisk sejlads opbygges de nødvendige kvalifikationer for at kunne gå til prøve. Emnerne er: Navigation, søkort, søvejsregler, skibsllys, ansvar og vagthold, havmiljø, sømandskundskab, søsikkerhed, kendskab til brandbekæmpelse, motor, praktisk sejlads og lovgrundlag

Hjælpemidler:

Lærebøger

Evalueringsformer:

Løbende skriftlig om mundtlig evaluering

Lærer: Struer sejlklub

Klatring - valgfag

FORMÅL:

Klatresporten skærper elevernes motorik og styrker deres muskelgrupper i statiske og dynamiske øvelser. Derudover trænes deres evne til at tænke før de handler. Klatring kræver overblik samt et højt niveau af viden omkring udstyrets muligheder.

Via forskellige grene inden for klatring, får eleverne et bredt indblik i sporten; Der arbejdes med væg,-og træklating, rappelling samt reblege såsom tovbroer og svævebaner.

Sikkerheden beror på grundig instruktion, egen vågenhed, samarbejde og gensidig tillid

INDHOLD:

Materialekendskab: reb, karabinhager, slynger, ottetaller, ATC, ascender, grigri, seler, knob m.m.

Korrekt montering af klatresele.

Oprettelse af klatre- og rappellebane.

Praktisk øvelse i rappelling med instruktørreb.

Praktisk øvelse i træklating med toprebssikring.

Korrekt nedfiring af klatrer.
Brug af klatrevæg
Opsætning af tovbro og kæmpegynger.
Deltagelse i Skovens Dag/
Mulighed for erhvervelse af Klatrerådets Klatrebevis på begynderniveau

UNDERVISNINGSMATERIALER:

Skolen råder over alt klatreudstyr til både vægklatring, træklatring og rappelling. Samt har egen klatrevæg.

Lærer: Dennis Laursen

E-Sport - Valgfag

FORMÅL:

Gennem faget vil eleverne gennem fællesskab opnå kompetencer indenfor at arbejde i team og kommunikere i pressede situationer og tænke abstrakt.

MÅL:

I løbet af året, vil eleverne deltage som team i udvalgte turneringer, og opleve resultatet af træningen i undervisningen. Og få en øget bevidsthed om vigtigheden af samarbejde.

INDHOLD:

Der instrueres i spillenes finesser og strategier og disse afprøves.

UNDERVISNINGSMATERIALERE/HJÆLPEMIDLER:

Computere og spillene League of Legends og Counter-Strike: Global Offensive

EVALUERINGSFORMER:

Der evalueres mundtlig og løbende

Lærere: Kristian Abildgaard Haldgaard

Knallertkørekort- Valgfag

FORMÅL:

Formålet med knallertkørekort er at erhverve kompetencer og lovligt at kunne færdes på en knallert.

MÅL:

Målet med knallertkørekort er at erhverve kompetencer og lovligt at kunne færdes på en knallert.

INDHOLD:

Teoretisk og praktisk kørsel, og førstehjælp

UNDERVISNINGSMATERIALERE/HJÆLPEMIDLER:

Teoribog og knallert

ARBEJDSFORMER:

Teori og praktisk kørsel

EVALUERINGSFORMER:

Afsluttende prøve

Lærere: Ungdomsskolen Struer

Drama - valgfag

Formål:

At udvikle elevernes lyst til og færdighed i at bruge drama som udtryksmiddel og fremme glæden ved teatrets kommunikationsform. Undervisningen skal udvikle elevernes forståelse og brug af dramatiske udtryk. Eleverne skal gennem praksis udvikle deres forståelse af den dramatiske udtryksform og de muligheder, der giver udvikling af kropssprog, og det at turde stå på en scene, og hvad det fører med sig af muligheder.

Indhold:

Grundlæggende øvelser i improvisation, det at bruge rummets muligheder, krop og stemmetræning, øvelser hvor eleverne får indsigt i sig selv og hinanden. Historiefortælling, eventyret, teatersport, sort teater, masketeater, fremstilling af teaterstykker, absurd teater, traditionel teater, happenings, mime, tingsteater, sminkning, ekspressivt teater, se teater, lærer roller, opsætning og iscenesættelse.

Undervisningsmateriale:

Se indhold.

Arbejdsformer:

Eleverne laver selv små forestillinger, som de efterfølgende viser for hinanden. Opvarmning i forma af lege, tillidsøvelser, improvisationer, en teaterform gennemarbejdes.

Evaluering:

Løbende samlet og individuelt

Lærer: Karsten Meldgaard

Volley - valgfag

Formål:

Eleverne lærer spillets regler, opnår erkendelse af teamwork via holdspil og får sig rørt

Indhold:

Gennem opvarmning trænes boldbehandling, og gennem træningen øves forskellige discipliner

Arbejdsformer:

Træning og kamperfaring

Hjælpemidler:

Hallen, bolde

Evalueringsformer:

Undervisningen evalueres mundtligt med eleverne efter end forløb.

Lærer: Randi Vestergaard

Jagt - valgfag

Formål:

At elever tilegner sig lovstof og færdigheder til at kunne gå op til og bestå jagtprøven.

Arbejdsformer:

En vekselvirkning mellem gennemgang af lovstof, vildtkendskab, våbenkendskab og håndtering.

Hjælpemidler:

Lærebogen "Jagttegn" som eleverne selv køber

Div. Billedserier

Projektor

Afstandsfigurer

Jagtgevær

Evalueringsformer:

Der evalueres løbende og endelig er jagtprøven også en evaluering.

Lærere: Struer Ungdomsskole

Smedning - valgfag

Formål:

Lære om materialer og bearbejdningsformer

Indhold:

Der begyndes med enkle teknikker og øvelser som er lærerstillet, og efter øget rutine og dygtighed kan elever komme med ønsker. Gennem dialog aftales hvilke ting som eleven ønsker at fremstille ud fra egen håndværksmæssige kunnen.

Arbejdsformer:

Praktisk arbejde og lær ved at gøre

Hjælpemidler:

Esse, ambolt og div. smedeudstyr

Evalueringsformer:

Løbende mundtlig evaluering

Lærer: Jakob Sørensen

Sekvens film

Formål:

Sekvensfilm er en smagsprøve på de arbejdsformer og oplevelser der ligger i at lave film. Eleverne skal ikke lære, men blot få et indblik i filmskabens verden. Man er selvfølgelig også velkommen, selvom man er mere erfaren indenfor at lave film. I så fald, kan man bruge faget som en slags tips og tricks til filmproduktion. Filmsekvens vil også byde på smagsprøver på tv-serier og film, med henblik på at lade eleverne opleve underholdende og klassiske produktioner, som de normalt ikke ville se.

Indhold:

Der vil primært blive produceret korte film af 30-120 sekunders varighed. Filmene vil ikke strække sig over mere end en enkelt scene og de vil være simple i deres historie. Netop derfor er der mere plads til at arbejde med det filmiske udtryk og virkemidler. Vi vil bevæge os indenfor genre og udtryk som gyser, musikvideo, action, stemningsbilleder mm.

Udover filmproduktion vil vi til tider også sætte tid af til at se et afsnit af en tv-serie eller en del af en film for oplevelsens eller læringens skyld.

Arbejdsformer:

- Historiefortælling. Hvordan laver man en god historie?
- Kameraføring og kameravinkler
- Redigering i Adobe Premiere Pro
- Instruktion og skuespil

Evaluering:

Alle filmproduktioner vil blive vist for holdet samlet, og der vil blive evalueret på de virkemidler og teknisk kunnen i produktionen.

Lærer: Asger Holmstrup (AH)

Obligatoriske fællesfag.

Aftensang

Undervisningens formål:

At give eleverne en forståelse og indsigt i den kristne tro.

At give eleverne et fundament og ståsted i deres liv.

At samle elever, lærere og personale omkring andagten, som en vigtig del af skolens formål.

Undervisningens indhold:

Sang, bøn, læsninger og tolkninger ud fra et kristent perspektiv.

Undervisningsmetoder.

Den ansvarlige lærer kan undervise ud fra et emne.

Emnet kan belyses ud fra flere vinkler og synspunkter.

Særlige forhold i faget:

Undervisningen bærer i høj grad præg af den personlige stillingtagen hos den enkelte lærer.

Eksempler på temaer/emner i undervisningen.

Et tema for en morgenandagt kunne f.eks. være: næstekærlighed, tilgivelse, tvivl, påske etc.

Eksempel på karakteristisk undervisningsforløb i faget:

Sang

Tekstlæsning

Musik, video, artikel, ting el.lign. som understøtter emnet.

Personlig tolkning

Bøn.

Lærere: Alle

Praktisk arbejde

UNDERVISNINGENS FORMÅL:

Eleverne skal gives mulighed for at tilegne sig viden om og gøre erfaringer i det praktiske arbejde, der er forbundet med at have en bolig, d.v.s. rengøring og vedligeholdelse såvel indendørs som udendørs.

UNDERVISNINGENS INDHOLD:

Eleverne bor i seks-, eller ti-mandslejligheder, som de skal lære selv at holde i orden, d.v.s., en fortsættelse af hjemmets oplæring i bolighygiejne, betjening af rengøringsredskaber samt rengøringsmidler.

Der er til hver lejlighed knyttet et indendørs- og et udendørs område, som eleverne har ansvar for at holde i orden. Herved kan de bl.a. få en fornemmelse af årets rytme, og hvad der knytter sig til de skiftende årstider m.h.t. vedligeholdelse og brug af haven. Herudover deltager alle elever på skiftende hold i rengøring og

vedligeholdelse indendørs og udendørs i f.eks. haven, køkkenet og på indendørs fællesområder og kan herigennem få færdigheder og kendskab til forskellige slags værktøj.

UNDERVISNINGSMETODER:

Arbejdet tager udgangspunkt i aktiviteter, hvori brugen af gængse arbejdsredskaber indgår:

Rengøring af elevlejligheder og fællesområder med vinduesvask, gulvvask aftørring og fejning.

Udendørs passes et bestemt område med traditionelle haveredskaber.

Desuden forefaldende praktiske opgaver, som udføres i skemalagte timer. Her arbejdes i mindre grupper, parvis og nogle af opgaverne udføres af eleverne enkeltvis.

Eksempler: Plantning af løg og buske

Rengøring af områder, som ikke er en del af den faste ugentlige rengøring

Fældning af træer og buske samt beskæring

Kløvning af brænde

SÆRLIGE FORHOLD I FAGET:

Arbejdsopgaverne er bestemte af årstider og vejrlig.

EKSEMPLER PÅ TEMAER:

Processen fra fældning af et træ over produktion af flis af smågrene til kløvning af brænde fra stammen.

Klargøring af bed til plantning af løg/planter – og glæden ved evt. afgrøde eller blomster.

UNDERVISNINGSFORLØB:

Alle elever/klasser instrueres og arbejdsopgaverne gennemgås.

Herefter starter aktiviteterne op.

Læreren/lærerne vejleder og hjælper undervejs.

Lærere: Alle

Infotimen

Formål:

Eleverne skal igennem fællessang udvikle deres sangstemme og musikalitet.

De skal opleve det fællesskab og den samhørighed der er forbundet med fællessangen.

Eleverne skal tilegne sig et bredt repertoire af moderne, traditionelle og gamle sange.

INDHOLD:

Sang efter højskolesangbogen og march og Lejr samt FDF-sangbogen

Desuden diverse transparente fra andre sangbøger.

ARBEJDSFORMER:

Den ansvarlige lærer planlægger sangkvarteret, og synger for.

Når et syssel er medvirkende, er den pågældende lærer stadig ansvarlig for sangkvarteret. Musiklinjen kommer gradvist på banen og hjælper med at spille til. Derudover er systemerne på skift ansvarlig for at lave dagbog, der har til formål, at fortælle, hvad der er sket i den seneste periode set gennem elevøjne.

HJÆLPEMIDLER:

Sangbøger, sangark

Eleverne samles i foredragssalen, medbringende deres sangbøger.

Læreren fremlægger e.v.t. et tema for sangkvarteret.
Der synges derudaf efter sangbøger og efter storskærm

Lærere: Simon Sax Maarbjerg, Mette Sonne Friis og alle lærere

---

Gymnastik / fællesidræt

UNDERVISNINGENS FORMÅL:

Eleverne skal i dette fag have mulighed for at tilegne sig generelle færdigheder inden for motorik og fysiske aktiviteter. Faget er obligatorisk, og det vægtes, at den enkelte elev oplever glæde ved fysisk aktivitet, hvorved motivationen til at fortsætte med fysisk aktivitet fremover øges.

Ligeledes bruges timen til, at eleverne får sammensat en flot gymnastikopvisning til foråret.

UNDERVISNINGENS INDHOLD:

Timernes indhold tilrettelægges ud fra vort ønske om at bibringe eleverne generel bevægelsestræning.

Træningselementer er hentet fra konditions-, koordinations- og styrkegivende øvelser, og leg.

Ligeledes indgår forskellige gymnastiske elementer.

Timetal: 2 obligatoriske timer/uge

UNDERVISNINGSMETODER:

Undervisningen foregår med alle elever fra et stamhold i en fælles time. Nu og da vil eleverne dog være opdelt i mindre grupper, som efter en instruktion vil kunne være delvist selvstyrende.

SÆRLIGE FORHOLD I FAGET:

Instruktionsfasen har stor betydning for at den enkelte elev altid ved, hvad opgaverne går ud på og indebærer, så enhver får så stort udbytte af undervisningen som muligt.

Eleverne møder ind med vidt forskellige forudsætninger.

EKSEMPEL PÅ FORLØB/TEMA:

Dans/Folkedans

Styrketræning ved stationer

Konditionstræning

EKSEMPEL PÅ UNDERVISNINGSTIME:

Efter en mundtlig instruktion varmes eleverne op dels ved en fælles leg og dels ved øvelser gennemført til musik.

Eleverne er derefter fordelt ved 6 forskellige stationer, hvor træningen er forklaret på planche. Øvelsen gennemføres af alle ved stationen i 2½ minut – hvilket styres af læreren, som er centralt placeret midt i idrætshallen.

Efter den egentlige træning afvarmes eleverne og der instrueres i udstrækning af sener og muskler.

Lærere: Merete Arnbjerg og Klaus Reventlov Sørensen; Frederikke Bitch og Anine Brunn Buch

---

Sysselmøde

6 – 10 elever samt en lærer på hvert syssel.

Alle eleverne er opdelt i 14 beboergrupper (sysler), hvor der er tilknyttet en lærer.

Det pædagogiske indhold i sysselmødet er elevsamtale, med læreren som tovholder, hvor eleverne igennem samtalen giver udtryk for hvordan de har det og hvordan det går med arbejdet i skolen, socialt med de andre elever samt andre relevante ting. Herudover er der socialt samvær.

Det er vigtigt, at alle elever lærer at evaluere ugens aktiviteter på en demokratisk måde.

Det er vigtigt, at alle elever lærer at gøre ordentlig rent på deres "private" område.

Det er vigtigt, at alle elever lærer på en konstruktiv måde at kommentere undervisningssituationer, de ikke er tilfredse med, samt hvilke de er tilfredse med.

Det er vigtigt, at alle elever lærer at udtale sig om hinanden på en ordentlig måde.

Den enkelte lærer har metodefrihed til at planlægge, afvikle og efterbehandle denne undervisningstime ud fra følgende ramme:

Kontrol af rengøringen på syslet.

Hver elev beretter om sit indtryk af alle aktiviteter.

Gennemgang af ugen, der er gået.

Orienterer om den kommende uge.

Afvikling af eftermiddagsmåltidet.

Forberede fællesmødet.

Weekendens program.

Planlægge fællesaktiviteter i den kommende uge.

Lærere: Syssellærere

Sysselting/Elevråd

Formål :

Formålet er at lære eleverne at tage medansvar og give mulighed for at komme med forslag til forbedringer af skolen gennem en demokratisk proces.

Mål:

Målet er til stadighed at udvikle og forbedre Hardsyssel Efterskole set både fra elever, ansatte og ledelsens perspektiv.

Arbejdsformer :

Der vælges en elevrepræsentant fra hvert syssel, som repræsenterer syslets holdninger.

Elevrepræsentanterne mødes med 3 lærere og skolens forstander og der arbejdes på konstruktive ændringsforslag ud fra en anerkendende tilgang.

Evalueringsformer :

Møderne evalueres løbende af deltagerne og halvårligt på lærermødet.

Lærere: Syssellærere / Martin Toftdal Mikkelsen

Køkkenarbejde

UNDERVISNINGENS FORMÅL:

Eleverne skal gives mulighed for at tilegne sig viden om og gøre erfaringer i arbejdet i et køkken, der er forbundet med at lave mad og arbejde i et køkken. D.v.s. forberedelse og tilberedning af mad, hygiejne samt rengøring, opvask og vedligeholdelse af et køkken.

UNDERVISNINGENS INDHOLD:

Eleverne skal lære selv at kunne forberede og tilberede måltider, samt oplæres i god køkkenhygiejne samt betjening af køkkenredskaber.

I arbejdet bruges bl.a årstidens grøntsager og hvad der knytter sig til de skiftende årstider m.h.t. årstidsbestemte retter.

Herudover deltager eleverne i rengøring, opvask og vedligeholdelse af køkkenredskaberne.

UNDERVISNINGSMETODER:

Arbejdet tager udgangspunkt i aktiviteter, hvori brugen af gængse arbejdsredskaber indgår:

Tilberedning af grøntsager, kød og brød.

Hjælpe med fremstilling af div. madretter, pålægsgfede, bagning af brød ect.

Desuden forefaldende praktiske opgaver.

Her arbejdes i mindre grupper, parvis og nogle af opgaverne udføres af eleverne enkeltvis.

Eksempler: Snitning af løg og gulerødder

Formning af boller

Lave pålægsgfede

Opvask

SÆRLIGE FORHOLD I FAGET:

Arbejdsopgaverne er bestemte af årstider og der er stor fokus på hygiejne.

UNDERVISNINGSFORLØB:

Alle elever instrueres og arbejdsopgaverne gennemgås.

Herefter starter aktiviteterne op.

De vejledes og hjælpes undervejs.

Lærere: Køkkenpersonalet og ledelsen

Morgentur

Formålet med morgentur er at sikre, at alle eleverne får frisk luft mindst en gang dagligt og får en god start på dagen, samt at grundkonditionen dagligt holdes ved lige. Morgenturens længde er ca. 1500 meter. Morgenturen ligger i forlængelse af morgenmaden.

Lærer: Morgenvagterne

Stillette

I de almindelige skemauger er der dagligt en time fra 18.45 – 19.45, hvor eleverne opholder sig på sit værelse. Tiden er til lektier og forberedelse til kommende undervisningstimer. Én lærer går rundt på syslerne og tilbyder sin hjælp. Desuden er der i stilletimen en lektiecafe, hvor eleverne sammen og med hjælp fra en lærer, kan få lavet sine lektier.

Lærer: Vagtlærerne

Uddannelses- og erhvervsorientering

Undervisningens formål:

Det er formålet med undervisningen, at eleven får optimale forudsætninger for at træffe sit valg med hensyn til valg af uddannelse og erhverv.

Undervisningens indhold:

Eleven skal først og fremmest lære at søge og systematisere oplysninger om uddannelser og erhverv.

Der arbejdes derfor med opslagsøvelser på Internettet, hvor der er en del gode og relevante Portaler, der giver den information eleven efterspørger.

Eleven udarbejder en Uddannelsesplan for sit valg af uddannelse og erhverv.

Undervisningens metoder:

Der veksles mellem elevens eget individuelle arbejde, foredrag for alle - eller grupper af elever.

Det centrale i forløbet er udarbejdelsen af elevens personlige Uddannelsesplan. Dette arbejde starter allerede tidligt på året og danner grundlaget for elevernes videre tilegnelse- og systematisering af information, samt den individuelle vejledning eleven modtager fra skolevejlederen ved to individuelle samtaler.

Forældrene inddrages i processen hvor det skønnes ønskeligt.

Elever der ønske det, kan bruge en uge eller to på Erhvervspraktik, hvor eleven selv finder praktikpladsen, og skolen bakker op med logistik.

For 10. I. er der indlagt en Brobygningssuge, der peger frem mod elevens arbejde med OSO opgaven.

Eleven slutter året af med at rette sin personlige Uddannelsesplan til, og får den herefter med som sin ejendom.

Særlige forhold i faget:

Valg af uddannelse og erhverv er en meget personlig sag, hvorfor det er vanskeligt at arbejde med store grupper af elever på en gang. Det meste af læringsprocessen forgår individuelt hos den enkelte elev i samspil med forældre, kammerater og uddannelsesvejleder.

Dette søges tilgodeset ved, at det helt centrale i undervisningen er udarbejdelse af elevens personlige Uddannelsesplan.

De informationer, eleven har brug for, for at kunne træffe sit valg, kan imidlertid godt gøres tilgængelige i større grupper af elever, hvorfor foredragsformen er anvendelig i denne del af undervisningen.

Der må derfor hele tiden veksles mellem forskellige metoder og gruppestørrelser.

Det kan være vanskeligt at forudsige, hvad behovet vil være for en elev, og det er derfor vanskeligt at planlægge undervisningen lang tid i forvejen – hverken timeressourcemæssigt eller indholdsmæssigt. Dette harmonerer dårligt med den nødvendige planlægning af et skoleår. Undervisningen foregår derfor hovedsageligt individuelt ved personlige samtaler med skolevejlederen.

Eksempel på karakteristisk undervisningsforløb i faget:

Eleverne introduceres for det nødvendige i, at de nu må arbejde systematisk med deres valg af uddannelse og erhverv.

Den model de skal anvende til at systematisere informationer i introduceres, og de tilgængelige "Portaler" introduceres.

Eleven arbejder individuelt med informationsindsamling og –systematisering, mens uddannelsesvejlederen hjælper og besvarer spørgsmål.

På baggrund heraf udarbejder eleven sin personlige Uddannelsesplan.

Eleven diskuterer sine valg igennem med sine forældre og afleverer sin personlige uddannelsesplan til uddannelsesvejlederen, der herigennem får et indtryk af, hvilke elever der er så uafklarede, at der må sættes ind med individuel vejledning og rådgivning.

Lærer: Jonas Hejsel; Karin Amby, Mads J Kristensen og Jakob Sørensen.

Julefest

Undervisningens formål:

Det vægtes at eleverne oplever samværet omkring julen.

Julefesten er en vigtig del af skolens øvrige værdisæt med sang, underholdning, god mad og hygge.

Julens budskab samt den værdi der er i traditioner og samvær om noget kultur bestemt er i højsædet.

Undervisningens indhold:

Der er julemiddag og diverse festlige indslag, såsom underholdning, dans og fællessange, samt hygge med julegodter og julehistorie.

Undervisningsmetoder:

Eleverne inddrages på forskellig vis i de ovenstående aktiviteter

Lærere: Alle, udvalg

Påskeprojekt.

Formål:

At oplyse og bevidstgøre eleverne omkring en af kirkens højtider – påsken.
at give eleverne større forståelse omkring kristendommen
at give eleverne en oplevelse der er tæt forbundet med kristendommen.
at arbejde med stemninger og følelser forbundet med påsken budskab

Indhold:

Optræden, oplæsning, sang, ture, besøge historiske steder, opgaveløsning, film, løb, dekoration, madlavning, diskussion og gudstjeneste.

Metoder:

Vekselvirkning mellem fællesskabsoplevelser og arbejde i små hold.
Praktisk indgangsvinkel.

Eksempler:

Temaer: 2. Verdenskrig (andagt i bunker – lidelse, tilgivelse)
Via Dolarosa (lidelses vandring - andagt i kalkgrube)
Totalteater bygget over påskehistorien

Lærere: De lærere som er på ugen

Lejrskole.

Undervisningens formål:

Det er vigtigt at det nye elevhold bliver godt sammenrystet så tidligt på skoleåret som muligt.
Dette gøres bedst ved at tage på lejrskole og på den måde komme væk fra den almindelige undervisning. I år går turen til Aarhus
På lejrskolen knyttes nye venskaber og eleverne får lejlighed til at lære hinanden og lærerne bedre at kende.
De får ligeledes lejlighed til at vise andre sider af sig selv, end det er muligt i dagligdagen derhjemme på efterskolen.

Undervisningens indhold:

Eleverne bor klassevis og har ansvaret for de tjanser der er omkring indkøb til forplejning og rengøring.
Ugeprogrammet består af en række forskellige aktiviteter såvel udendørs som indendørs, der udvælges af klassen og klassens lærere.

Fællesnævneren for disse, handler om at samarbejde klassevis eller i hele elevgruppen.

Undervisningsmetoder:

Klasserne laver sammen med deres klasselærere et program for lejrskolen i Aarhus. Nogle programpunkter er bestemt fra skolens side, da de skal bestilles i god tid

Særlige forhold:

Lejrskolen bygger hovedsageligt på de sociale aspekter.

Lærere: Alle

Anderledes uge.

Formål:

At give eleverne fornemmelsen og oplevelsen af, at skabe et projekt fra bunden - gennemføre det og vise det frem.

At stifte bekendtskab med forskellige udtryksformer, i form af film, dans, drama, musik mm med professionelt tilsnit.

At give den enkelte oplevelsen af at høre til i en gruppe, hvor alle er nødvendige.

At give eleverne indblik i filmverdenen og øge deres forståelse for dens virkemidler.

At udvikle deres skabertrang, deres dramatiske evner og deres selvforståelse.

Indhold:

Opdeling i hold med individuelle roller – hver med sit ansvarsområde.

Historieskrivning 14 dage før ugen.

Opbygning, i selvkørende og selvstændige grupper med lærere som konsulenter arbejder elevholdet sig frem mod de endelige forestillinger.

En gruppe som eventgruppe, der planlægger og afvikler gallaafslutningen.

Lærere: de lærere som er på ugen

Rengøring

Fællesområder:

Indendørs fællesområder rengøres mandag til torsdag kl. 18.30 – 19.00, vagtlærerne godkender.

Indendørs fællesområder og udendørs fællesområder rengøres hver fredag kl. 10.00 – 11.10

Rengøringen godkendes af syssellæreren kl. 11.10

Systemer:

Alle elevværelserne rengøres mandag til fredag inden kl. 10.30

Lærergodkendelse i løbet af formiddagen – Lister udfyldes i forhold til rengøringens stand.

Fredag rengøres systemerne kl. 13.20 – 14.10 – Syssellæreren godkender.

Skolen er opdelt i 15 rengøringsområder på fællesområder indendørs samt udendørs.

I starten af skoleåret undervises alle eleverne i hvordan de forskellige områder gøres rent.

Det er vigtigt ud fra vores pædagogiske holdning, at alle eleverne selv gør rent i fællesområderne.

Beboergrupperne (systemer) skifter rengøringsområde 4 gange i et skoleår.

Alle systemer skal lave en rengøringsplan, der indeholder en arbejdsfordeling mellem de 6/10 elever.

Syssellæreren er i starten af skoleåret med eleverne ude på rengøringsområderne.

Omkring hovedrengøringen flere gange om året er lærerne med i rengøringen, for at lære eleverne forskellige metoder omkring rengøring.

Lærere: Alle

Gallafest

FORMÅL:

at eleverne får indsigt i og forståelse af hvorledes et arrangement skal planlægges, forberedes og gennemføres. Dette forberedes af tre lærere. Formålet er at afslutte skoleåret med en gallafest, med alt hvad der dertil hører af sang, underholdning, god mad og hygge.

INDHOLD:

Indholdet bestemmes af de lærere, som melder sig til aktiviteten. Der synges sange, spises fælles og der vil også være indlagt elevstyrede aktiviteter, som planlægges forinden.

UNDERVISNINGSMATERIALER:

sanghæfter, musikudstyr

ARBEJDSFORMER:

En selvvalgt elevgruppe, planlægger sammen med flere lærere. Arrangementet er ca. 6 timer.

EVALUERINGSFORMER:

Alle lærere og elever evaluerer mundtligt samlet i næstkommende uge.

Lærere: Henriette Svenningsen, Martin Graversen, udvalget

Introforløbet

Introforløbet forener tre formål: at eleverne hurtigt lærer hinanden og lærerne at kende, at de lærer skolen at kende med alt, hvad det indebærer af lokaler, regler, valgfag og daglige gøremål, og at de bliver inddelt i de enkelte boglige fag og valgfagene. De tre nævnte formål står her i prioriteret rækkefølge, idet det primære mål i den første uge er, at få fællesskabet til at spire. Ugens program er sammensat af en lang række fællesskabs dannende aktiviteter: opgaver af mere eller mindre seriøs art i hold, valgfagssmagsprøver, udflugter, gangmøder mv. Desuden introduceres efterskolens rutiner (regler, husflid, brandøvelse ...) og der afholdes korte prøver i hvert af de boglige fag.

Lærere: Udvalget og alle lærere

OSO-opgaven i 10. klasse

Formål:

Den større skriftlige opgave (OSO) er et forløb, hvor eleven alene eller som del af en gruppe skal vise at hun kan arbejde intensivt og struktureret med et givent emne. Således lægges der megen vægt på at eleven viser at hun kan disponere og arbejde selvstændigt. Arbejdsdagene er spredt ud over flere dage, men udgør tilsammen en uge.

Indhold:

Den større skriftlige opgave skal indeholde en beskrivelse af elevens job- og uddannelsesønske, dette bør dog ikke have for meget vægt, dernæst

forventes det at eleven, ud fra en tidligere godkendt problemformulering, lægger vægt på et eller andet interessant underemne, inden for dette ønske. Hvad er det man synes er interessant, og hvad vil man gerne undersøge nærmere?
Ugen skal munde ud i en fremlæggelse af cirka 20 minutters varighed, og ydermere skal eleven vise at hun formår at bruge flere udtryksformer, dvs. power-point, skriftlig rapport, skuespil, produktfremstilling osv.

Lærere: 10.kl lærerne

Projektuge i 8. og 9. klasse

Formål:

Formålet med projektuge i 9. klasse er at forberede eleverne prøver at arbejde projektorienteret. Eleven arbejder alene eller som del af en gruppe og eleverne skal vise at de kan arbejde intensivt og struktureret med et givent emne.
Således lægges der megen vægt på at eleven viser at hun kan disponere og arbejde selvstændigt.

Indhold:

Der arbejdes i en uge med indhold og processen i en projektopgaves tilblivelse, herunder de krav der er til dagbog, planlægning og indgåelse af aftaler. Der fremstilles i løbet af ugen et produkt og/eller noget skriftligt materiale, som suppleres med en fremlæggelse af cirka 20 minutters varighed.

Lærere: 8. og 9. kl lærerne

Gymnastikopvisninger

Formålet med opvisninger er at eleverne får lejlighed til at vise hvad de har lært i løbet af året til fællesgymnastik, spring og rytmegymnastik. Målet er endvidere at eleverne får oplevelse af fællesskab gennem den tid de bruger sammen for at få gymnastikopvisningen til at fungere. Til sidst skal eleverne opnå en anerkendelse og påskønnelse for deres egen og fælles indsats, som de har gjort gennem hele skoleåret.

Lærere: Gymnastiklærerne

Brobygning (10. kl.)

Formålet er at give eleverne en fornemmelse af de præmisser en ungdomsuddannelse er underlagt. Der henvises i øvrigt til Undervisningsministeriets fastsatte formål for brobygning. Skolen skal benytte de nære uddannelsessteder (Holstebro, Struer) hvorfor brobygning ikke kan finde sted fra elevens hjem.

Lærer: Jonas Hejsel og UU

Efterskolernes Dag/Efterskolernes aften

Efterskolernes dag er et fælles arrangement for alle efterskoler i Danmark. Her har man mulighed for at besøge de efterskoler, man kunne tænke sig at se, og på Hardsyssel Efterskole bestræber vi os på, at det bliver en dag, hvor man som besøgende får chancen for at danne sig få et indtryk af skolen – dens aktiviteter, værdier, faciliteter osv. Efterskolernes dag på Hardsyssel efterskole byder på et varieret og alsidigt program, der dagen igennem byder på åbne værksteder, og mulighed for samtale med både personale og elever. Dagen er obligatorisk for vores elever, idet de jo udgør den vigtigste del af livet og stemningen på skolen. De vil dagen igennem være med til at ”demonstrere” skolens hverdag gennem forskellige undervisningsforløb som er tilrettelagt sammen med lærerne, og de vil spille en stor rolle i dialogen med de besøgende.

Lærere: alle

Sidste tider

Når de mundtlige prøver starter, går vi ind i de ”sidste tider” på Hardsyssel Efterskole. I denne periode afvikler vi de mundtlige prøver, forbereder os på de mundtlige prøver og laver daglige undervisningsforløb formiddag og eftermiddag. Derudover laves aktiviteter som et yderligere afbræk mellem prøver og forberedelsen af disse.

En dag i den mundtlige prøveperiode, vil se således ud:

Formiddag: Prøver, forberedelse, undervisning, aktivitet.

Eftermiddag: Prøver, forberedelse, undervisning, aktivitet.

Lærere: Udvalg, alle

Termins/øve ugen

Terminsprøver afvikles dels for at give eleverne mulighed for at teste egne faglige standpunkter i de prøveforberedende fag og dels for at give eleverne indsigt i, hvordan konditionerne er under sommerens afsluttende prøver. De får altså mulighed for at teste, hvordan de arbejder under pressede konditioner, og evt. ud fra denne erfaring mulighed for også at forbedre deres arbejdsprocesser.

I terminsprøven vil der blive afholdt skriftlige prøver i de prøveforberedende fag, som har dette element.

Prøverne er obligatoriske og vil forløbe under samme konditioner som sommerens afsluttende prøver. Den almindelige undervisning falder ud i de tidsrum eleverne er til prøve.

Formålet med øveugen er at samle elevernes gymnastiske færdigheder i en samlet fælles opvisning. En opvisning som er en afspejling af holdets samlede udvikling i rytmisk bevægelse og kropskontrol.

Lærere: Hanne Nees Lyng, Alle

Forældresamtaler

Forældresamtalerne (to gange årligt) er en af de rammer, Hardsyssel Efterskole opstiller for skole-hjem-samarbejdet. Dette samarbejde vægter vi meget højt, idet både skoleformen og det sted, eleverne er i deres liv, fordrer det.

Eleverne gør sig mange nye erfaringer i og med, at de er flyttet hjemmefra, og der er mange valg – store som små – der skal træffes. Forældresamtalerne er et af de faste møder, hvor forældrene inddrages i deres børns udvikling og valg. Her orienteres om elevens trivsel, faglighed, engagement og udvikling, og personlige emner og fremtidsmuligheder drøftes.

Samtalerne er naturligvis for både forældre og elever. Første samtale afholdes i efteråret, og den anden forældresamtale afholdes i foråret. Det primære indhold i forårets samtalerunde er elevernes fremtid – det videre skoleforløb.

Lærere: Alle og Jonas Hejsel

Udenlandstur

Formål:

At give eleverne en positiv og personlig oplevelse af Playtas med fokus på det sportslige aspekt. På Adech med fokus på outdoor og til slut på Rom, hvor der vil være fokus på kultur og historie.

At give eleverne en anderledes oplevelse, som de normalt ikke får, når de tager på ferie.

At eleverne prøver nogle grænser af i nogle nye aktiviteter og nye omgivelser.

At styrke fællesskabet.

Indhold:

Eleverne vil i løbet af skoleåret arbejde aktivt med de valgte rejsemål for at opnå et kendskab til disse.

Lave forskellige aktiviteter, som oplyser eleverne og / eller udfordrer dem.

Hver dag er der sociale arrangementer og aktiviteter, som er med til at styrke holdets fællesskab

Bruge sproget engelsk

Mål:

Opleve en fremmed kultur

Blive udfordret på sine grænser

Bruge fremmedsprog i praksis.

Lærere: Karin Amby; Hanne Nees Lyng og Jonas Hejsel samt udvalgte lærere